

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Розроблення системи моніторингу фінансового стану підприємства

за матеріалами ТОВ «БУК-Лізинговий Дім», м.Київ

Студентки 2 курсу 2 м групи,
заочної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка
підприємства»

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Бабич Марини
Сергіївни

Чаюн Ірина
Олександрівна

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Система моніторингу фінансового стану підприємства як інструмент управління.....	9
1.2. Інформаційне та програмне забезпечення системи моніторингу фінансового стану підприємства.....	17
1.3. Методичний інструментарій моніторингу фінансового стану підприємства.....	28
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «БУК – ЛІЗИНГОВИЙ ДІМ».....	44
2.1. Аналіз ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства.....	44
2.2. Оцінка фінансової стійкості та рентабельності господарської діяльності підприємства.....	60
2.3. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства.....	71
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «БУК – ЛІЗИНГОВИЙ ДІМ».....	80
3.1. Обґрунтування напрямів покращення фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім».....	80
3.2. Розроблення системи моніторингу фінансового стану підприємства.....	88
3.3. Прогнозування фінансового стану підприємства.....	96
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	107

АНОТАЦІЯ

Бабич М.С. «Розроблення системи моніторингу фінансового стану підприємства» (за матеріалами ТОВ «БУК-Лізинговий дім», м. Київ). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економіка підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам забезпеченості підприємства основними засобами. Представлена робота дозволяє дослідити основні засади, методи та засоби визначення потреби в основних засобах та оцінити ефективність їх використання.

Ключові слова : фінансовий стан, моніторинг фінансового стану, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість.

ABSTRACT

Babich M.S. «Development of a system for monitoring the financial condition of the enterprise» (based on the materials of LLC «BUK-LIZYNHOVYY DIM», Kyiv). – Manuscript.

Final qualifying paper on the specialty 051 "Economics", specialization "Economy of Enterprise". – Kyiv National University of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualifying paper is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of the provision of the company with fixed assets. It allows investigating the basic principles, methods and means of determining the need for fixed assets and evaluate the effectiveness of their use.

Keywords : financial position, monitoring of financial condition, liquidity, solvency, financial stability.

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах кожне підприємство повинно чітко орієнтуватись у складному лабіринті ринкових відносин, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, фінансового стан як свого підприємства, так і підприємств-партнерів. Фінансового стан є найважливішою характеристикою ділової активності і надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, є гарантом ефективної реалізації економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів. Тому за сучасних ринкових вимог істотно підвищився інтерес учасників економічного процесу до об'єктивної та вірогідної інформації про фінансового стан підприємства.

Погіршення економічної ситуації в країні, що зумовлене воєнним конфліктом на Сході, анексією Криму, девальвацією національної валюти, падінням купівельної спроможності населення, призвело до значних проблем у діяльності багатьох вітчизняних підприємств. Більшість підприємств гостро відчуває нестачу власних фінансових ресурсів, яка обумовлює накопичення кредиторської заборгованості, що призводить до погіршення їхньої платоспроможності або навіть до банкрутства. Підприємства нездатні вчасно й оперативно реагувати на прояви кризи, що знижує їх конкурентоздатність. Моніторинг фінансового стану є достатньо організованим і систематизованим спостереженням за майном підприємства і фінансовим станом.

Впровадження системи моніторингу фінансового стану на підприємстві надає керівництву досить вагомі важелі: визначати на підприємстві підрозділи, діяльність яких недостатньо ефективна і потребує покращення; ретельно контролювати діяльність окремих підрозділів, отримувати своєчасну і достовірну інформацію від керівників даних підрозділів; стимулювати персонал тих підрозділів, в яких показники фінансової діяльності найвищі; формувати

низку напрямів для покращення фінансової діяльності у тих підрозділах підприємств, які недостатньо ефективно функціонують; покращення системного підходу до управління підприємством. Отже, моніторинг фінансового стану набуває актуальності як ефективний засіб виявлення, попередження кризи на підприємстві та вчасного реагування на будь-які зміни у фінансовому стані суб'єкта господарювання.

Питанням моніторингу фінансового стану підприємств присвячено праці багатьох зарубіжних і вітчизняних учених, таких, як Е. Альтман, В. Бівер, А. Ю. Беліков, І. О. Бланк, Г. В. Давидова, В.А. Забродський, Е. М. Коротков, Л. О. Лігоненко, Б. Г. Литвак, Р. Ліс, А. Матвійчук, Є. В. Міщук, О. В. Нусінова, О. Олексійчук, Є.Павлюк, І.Й. Плікус, М.Пугачова, Г. Спрінгейт, О. О. Терещенко та інші. Втім нині, в умовах глибокої системної кризи проблеми фінансового стану підприємства потребують більш ґрунтовного аналізу, що і обумовило тему дослідження.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних та методичних засад моніторингу фінансового стану підприємства та розроблення практичних напрямків підвищення показників фінансового стану.

Для досягнення мети роботи будуть вирішені наступні **завдання**:

- визначити систему моніторингу фінансового стану підприємства як інструменту управління;
- дослідити інформаційне та програмне забезпечення системи моніторингу фінансового стану підприємства;
- навести методичний інструментарій оцінки ефективності та результативності системи моніторингу фінансового стану підприємства;
- провести аналіз ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства;
- виконати оцінку фінансової стійкості та рентабельності господарської діяльності підприємства;
- здійснити інтегральну оцінку фінансового стану підприємства;

- обґрунтувати напрями покращення фінансового стану ТОВ «БУК Лізинговий Дім»;
- здійснити розроблення системи моніторингу фінансового стану підприємства;
- провести прогнозування показників фінансового стану підприємства.

Для вирішення поставленої мети в роботі необхідно розв'язати наступні завдання:

- Дослідити сутність та класифікацію основних засобів;
- Визначити методи оцінки, знос і амортизацію основних засобів;
- Охарактеризувати основні показники ефективності використання основних засобів;
- Дослідити фінансово-господарську діяльність підприємства ТОВ «БУК-Лізинговий дім»;
- Проаналізувати склад, структуру і динаміку основних засобів підприємства ТОВ «БУК-Лізинговий дім»;
- Дати оцінку ефективності використання основних засобів підприємства ТОВ «БУК-Лізинговий дім»;
- Розробити та оцінити структуру основних засобів підприємства ТОВ «БУК-Лізинговий дім» у плановому періоді.

Об'єктом дослідження є процес формування системи моніторингу фінансового стану підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні положення та прикладні аспекти формування системи моніторингу фінансового стану підприємства.

Випускна кваліфікаційна робота виконана за даними ТОВ «БУК – Лізинговий Дім», що знаходиться за адресою: м. Київ, бульвар Лесі Українки, будинок 34, офіс 426.

ТОВ «БУК-Лізинговий дім» було створене у 2003 р. Основним видом послуг, які надає підприємство, є фінансовий лізинг. Підприємство є прибутковим, проте у 2017 році прибутки значно знизились. За досліджуваний період знижується також основні засоби підприємства. При цьому а структурі

необоротних активів їх частка зростає, а в структурі активів – знижується. Більше 95% основних засобів на підприємстві становлять будівлі та споруди. Також дуже високим і постійно зростаючим є ступінь зносу основних засобів. Тому необхідно дослідити ефективність використання наявних основних засобів та запропонувати шляхи підвищення їх ефективності.

Методи дослідження. При написанні роботи використані такі загальнонаукові методи, як: порівняння, системний аналіз (використано у першому та другому розділі при аналізі ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства), спостереження, порівняння – для збору, обробки та компонування вихідної інформації, факторний аналіз, моделювання (використано в третьому розділі при наданні рекомендацій щодо прогнозування фінансового стану підприємства).

Інформаційною базою дослідження є нормативно-законодавчі акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали фінансової та статистичної звітності підприємства, сучасні пакети прикладного програмного забезпечення. Для проведення дослідження використано матеріали бухгалтерської та статистичної звітності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім». Вихідною інформаційною основою для обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму обліку та аналізу основних засобів є система звітності підприємства, фахові літературні джерела, аналітичні розрахунки автора, а також система показників діяльності підприємства, на базі якого проводилося дослідження.

Практичне значення роботи полягає у тому, що розроблені рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства можуть бути використані в діяльності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім», що дозволить підвищити його економічну ефективність.

Апробація : результати наукового дослідження були опубліковані у науковій статті на тему : «Фінансовий стан як базова складова оцінки інвестиційної привабливості підприємства», у збірнику наукових статей

студентів КНТЕУ «Економіка та фінанси підприємства» заочної форми навчання – Ч.1, С-12. – К. : КНТЕУ 2018

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Система моніторингу фінансового стану підприємства як інструмент управління

В сучасних умовах господарювання вдосконалення процесу управління є основою для вирішення проблем стабілізації національної економіки та досягнення високих темпів стійкого економічного зростання. Цей процес реалізується через певні управлінські рішення, які визначають результати діяльності і окремого підприємства. Забезпечення високої ефективності управлінських рішень є комплексною проблемою, яка залежить від багатьох чинників та за цих умов набуває створення такої системи підтримки прийняття рішення, яка б дозволяла вчасно ідентифікувати стан керованої системи навіть за обмеженої інформації і непрямих ознаках посилення кризових тенденцій. Вищевизначені задачі вирішуються в процесі проведення моніторингу фінансового стану підприємства. Моніторинг фінансового стану є багатофакторною системою підтримки прийняття управлінських рішень, яка покликана забезпечувати комплексне виявлення, оцінку, ліквідування та прогнозування фінансових проблем підприємства з метою забезпечення реалізації ефективних управлінських рішень, що направлені на досягнення його стратегічних та тактичних цілей.

Ринкова економіка вимагає нових підходів до управління фінансовим станом підприємств. В зв'язку з цим, саме моніторинг фінансового стану повинен стати тим інструментом в системі управління підприємствами, який би дозволив якісніше оцінити фінансовий стан підприємства.

В економічній науці відсутній єдиний підхід до управління фінансовим станом підприємства. Науковий доробок з цього і суміжних питань можна умовно

за основною суттю запропонованих науковцями рішень поділити на два основні напрямки:

- вдосконалення організації управління підприємством в цілому (в тому числі і фінансовим станом);
- вдосконалення інструментарію управління фінансами підприємства.

До першого належать праці Ваньковича Д.В., Гончарова В.В., Кравченко В.Ф., Кравченко Е.Ф., Забеліна П.В та інші.

Д.В. Ванькович запропонував шляхи вдосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств у перехідній економіці України, що ґрунтуються на системному підході. Під реорганізацією він розуміє поетапне створення ефективної управлінської системи та її постійне вдосконалення, а одним з критеріїв її ефективності називає покращення і нормалізацію фінансового стану підприємства [16, с. 112].

У працях Гончарова В.В., Кравченко В.Ф., Кравченко Е.Ф., Забеліна П.В. пропонується новий підхід до підвищення ефективності управління фінансами на основі використання прогресивних сучасних концепцій управління - реінжинірінгу бізнес-процесів. Покращення фінансового стану підприємства розглядається як бізнес-процес або комплекс послідовних етапів і дій. Визначальним є підбір працівників для створення спеціальної команди з організації покращення фінансового стану [39, с. 100].

У складі другого - групи напрямку дослідження присвячених інструментарію управління фінансовим станом підприємства, можна за цільовим спрямуванням пропозицій виділити декілька субнапрямів:

- вдосконалення планування фінансових ресурсів;
- проведення діагностики фінансового стану підприємства;
- вдосконалення методології та методичного забезпечення його оцінки;
- створення системи фінансового моніторингу на підприємстві [13, с. 243].

Т.Г. Бень, С.Б. Довбня [7], Г.В. Коваленко [39] головною передумовою ефективного управління фінансами підприємства, і як наслідок – його фінансовим

станом, вважають впровадження системи бюджетування. Плануванню фінансів на основі результатів аналізу фінансового стану приділяє увагу й І.Т. Балабанов [5].

Ряд науковців зосередили свою увагу на такому інструменті управління фінансами і фінансовим станом підприємства, як його діагностика. Так, А.П. Градов [21], В.А. Забродський [30], Б. Колас [41] розробили власні методологічні підходи до визначення діагностичного циклу, складу і кількості його етапів. Останній розробив також систему-експерт – інформаційну програму, за допомогою якої аналітик будь-якої кваліфікації спроможний діагностувати фінансовий стан підприємства.

Вдосконалення методології та методичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства є найбільш розробленою темою досліджень. Серед порівняно недавніх розробок: О. Терещенко запропонував дискримінантну модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства [62, с. 40]; О. Хотомлянський, Т. Черната, Г. Северина – комплексну оцінку фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей [70]; Т.Г. Бень і С.Б. Довбня розробили методику інтегральної оцінки фінансового стану підприємства [8], а М.О. Кизим та В.А. Забродський – методику його системної оцінки [35].

Теоретичні аспекти поняття моніторингу в загальному розумінні розглядалися такими авторами, як Е.М. Коротков [43], Б.Г. Литвак [47], П.І. Кононенко [42], а безпосередньо моніторинг усієї господарської діяльності в рамках системи контролінгу знайшов своє відображення в працях Д. Хана [67] і Н.Г. Данілочкіної [25]. Проте, такі вчені, як В.А. Забродський та М.О. Кизим [35] звузили поле досліджень до моніторингу фінансової діяльності (фінансового моніторингу), але вони представляли його як елемент системи діагностики фінансового стану підприємства. Як самостійний інструмент управління фінансами і фінансовим станом проблеми моніторингу досліджували О.С. Олексюк [56] та І.Й. Плікус [58]. Останній розробив принципи функціонування системи фінансового моніторингу, але вважав його інструментом стратегічного, а не оперативного управління (що суперечить самому визначенню поняття —

моніторингу); як об'єкт моніторингу розглядав фінансову діяльність (у першу чергу – грошові потоки), а не фінансовий стан підприємства.

Слід зазначити, що у згаданих дослідженнях поза увагою залишається методичне забезпечення процесу моніторингу, який було представлено переважно з точки зору його місця в управлінському циклі та у контексті організації управління. Таким чином, методологію моніторингу фінансового стану підприємства слід вважати недостатньо розробленою.

В основі методології традиційно лежать проблеми дефініції понять. Незважаючи на важливість одностайного уявлення щодо ключових позицій понятійного апарату, у вітчизняній фінансовій науці відсутня відповідна єдність підходів до визначення поняття - моніторинг. Так, Е.М. Коротков вважає, що моніторинг – це систематичне відстеження процесів або тенденцій, постійне спостереження з метою своєчасної оцінки виникаючих ситуацій [43, с. 293].

Б.Г. Литвак дотримується точки зору, що “моніторинг (лат. *monitor* – спостережливий) – спеціально організоване систематичне спостереження за станом яких-небудь об'єктів” [47, с. 187].

Бланк І.О. вважає, що моніторинг – це система постійного спостереження за процесами і тенденціями, що мають місце в зовнішньому та/або внутрішньому середовищі підприємства з метою своєчасної оперативної оцінки ситуацій, що виникають [12, с. 387].

Мочерний С.В. трактує моніторинг як безперервне стеження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату, а також прогнозування та запобігання критичним ситуаціям; як складову управління економічними об'єктами, що полягає в систематичному аналізі їхньої діяльності [53, с. 263].

Артеменко В. визначає, що моніторинг визначають як постійне спостереження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності бажаному або запланованому результату [2, с. 63].

Фінансовий моніторинг, якщо спиратися на визначення В.А. Забродського [30] та І.Й. Плікуса [58], є спеціально організованим систематичним і безупинним

спостереженням за фінансовою діяльністю і фінансовим станом об'єкта й оперативною їх оцінкою. Таким чином, фінансовий моніторинг можна умовно поділити на два блоки: моніторинг фінансової діяльності підприємства (як процесу) і моніторинг фінансового стану (як характеристики на певний момент часу).

Моніторинг фінансової діяльності підприємства є більш розробленою ланкою системи фінансового моніторингу. Насамперед мова йде про моніторинг грошових потоків, використання залучених коштів і т.п. Він проводиться багатьма суб'єктами господарювання і для нього, оскільки він є спостереженням за процесом, не потрібне специфічне складне методичне забезпечення – досить простого бюджетування і подальшого контролю за виконанням бюджетів.

По-іншому трактується моніторинг фінансового стану підприємства. Існує велика кількість поглядів на сутність поняття “оцінка фінансового стану підприємства”. Основні з них можна звести до таких суджень: це сукупність показників, або один інтегральний показник. Якщо фінансовий стан визначається як певний інтегральний показник, то тут погляди різняться: більшість науковців наполягають, що це кількісне значення, інші вчені відстоюють думку, що інтегральний показник фінансового стану має давати його якісну характеристику. Тобто очевидна неясність стосовно сутності самого об'єкта моніторингу. Адже кожен зі згаданих підходів по-своєму аргументований і правильний.

Таким чином, у наведених авторських підходах можна виділити такі характерні особливості моніторингу: моніторинг – це складова управління підприємством; це постійне та систематичне спостереження за станом об'єкта дослідження; метою моніторингу є своєчасна оцінка ситуацій, що виникають, запобігання кризовим моментам на підприємстві.

Ураховуючи сформульовані вище положення та зауваження, моніторинг можна визначити як безперервне та систематичне стеження за певним процесом або об'єктом з метою виявлення його відповідності бажаному результату та тенденціям розвитку.

В даний час на підприємствах все більше уваги акцентують на постановці і реалізації стратегічних цілей їх фінансової діяльності. В зв'язку з цим, саме моніторинг фінансового стану повинен стати тим інструментом в управлінні фінансовою діяльністю підприємств, за допомогою якого можна своєчасно приймати управлінські рішення, направлені на досягнення стратегічних цілей.

Оскільки, моніторинг фінансового стану підприємства є основним елементом управлінської діяльності, він має відповідати таким загальним принципам функціонування, як:

- принципом достатності інформації, який обумовлює використання тільки відомої інформації в кожній окремій системі;
- принципом наступності, який передбачає, що кожна наступна підсистема не повинна порушувати властивостей об'єкта і критеріїв, що встановлені системою вищого рівня;
- принципом вірогідності та порівнянності інформації. Даний принцип дає змогу забезпечити результати, що наближені до реальних;
- принципом ймовірності помилок, який дозволяє відслідковувати помилки, що виникають у процесі оцінки або моделювання. Вищенаведений принцип дозволяє оцінювати ризик можливої помилки та її наслідки у межах розробленої моделі, а також виробляти основні методи реагування на помилку;
- принципом комплексності, яки обумовлює взаємозумовленість та пропорційність взаємоузгодженості розвитку системи як єдиного цілого, що забезпечує зв'язок усіх підсистем і елементів;
- принципом високої оперативності та гнучкості реагування на зміни ринкових можливостей і небезпеку, що виникає [47, с. 40-41].

Виходячи з даних принципів, а також сутності моніторингу фінансового стану як спеціально організованого систематичного і безупинного спостереження за фінансовим станом об'єкта й оперативною його оцінкою можна визначити основні вимоги до методу моніторингу фінансового стану:

1. Метод для забезпечення комплексності моніторингу фінансового стану має охоплювати основні аспекти оцінки фінансового стану: ділову активність, ліквідність, рентабельність, стійкість.

2. Кожен з аспектів має оцінюватися як окремо, так і у взаємозв'язку (наприклад, метод має передбачати використання узагальнюючого показника фінансового стану) для досягнення інтегрованості відстеження фінансового стану і наочності у висвітленні динаміки змін у ньому в часі.

3. Метод має давати можливість виявити причини, а не лише констатувати наявність і величину змін фінансового стану. Це виступає необхідною умовою її пристосованості для потреб оперативного управління фінансовим станом підприємства.

4. Метод має виявляти ступінь реакції цільового показника фінансового стану на зміни факторів впливу (тобто еластичність реакції на той чи інший управлінський вплив). Ця вимога впливає з попередньої і є її логічним розвитком.

5. Закладені у метод причинно-наслідкові зв'язки між показниками мають відповідати таким, що об'єктивно існують у процесі функціонування підприємства, можуть бути логічно виявлені із суті цього процесу.

Для забезпечення ефективності функціонування системи моніторингу фінансового стану ці вимоги додатково мають бути доповнені вимогами до методики моніторингу фінансового стану підприємства:

1. Джерелом вихідної інформації, по можливості, має слугувати лише фінансова звітність підприємства - для досягнення порівнянності результатів періодичної та постійної оцінки фінансового стану і визначення ефективності системи моніторингу.

2. Розрахунки для підвищення оперативності отримання результатів оцінки фінансового стану мають бути досить простими, що передбачає наявність відповідного програмного забезпечення.

3. Результати оцінки для забезпечення їх безпосереднього використання в процесі оперативного управління без додаткової інтерпретації повинні бути наочними й зрозумілими.

Отже, в результаті ознайомлення з вищевикладеним матеріалом, моніторинг фінансового стану підприємства повинен здійснюватися у відповідності зі схемою, що представлена на рис.1.1.

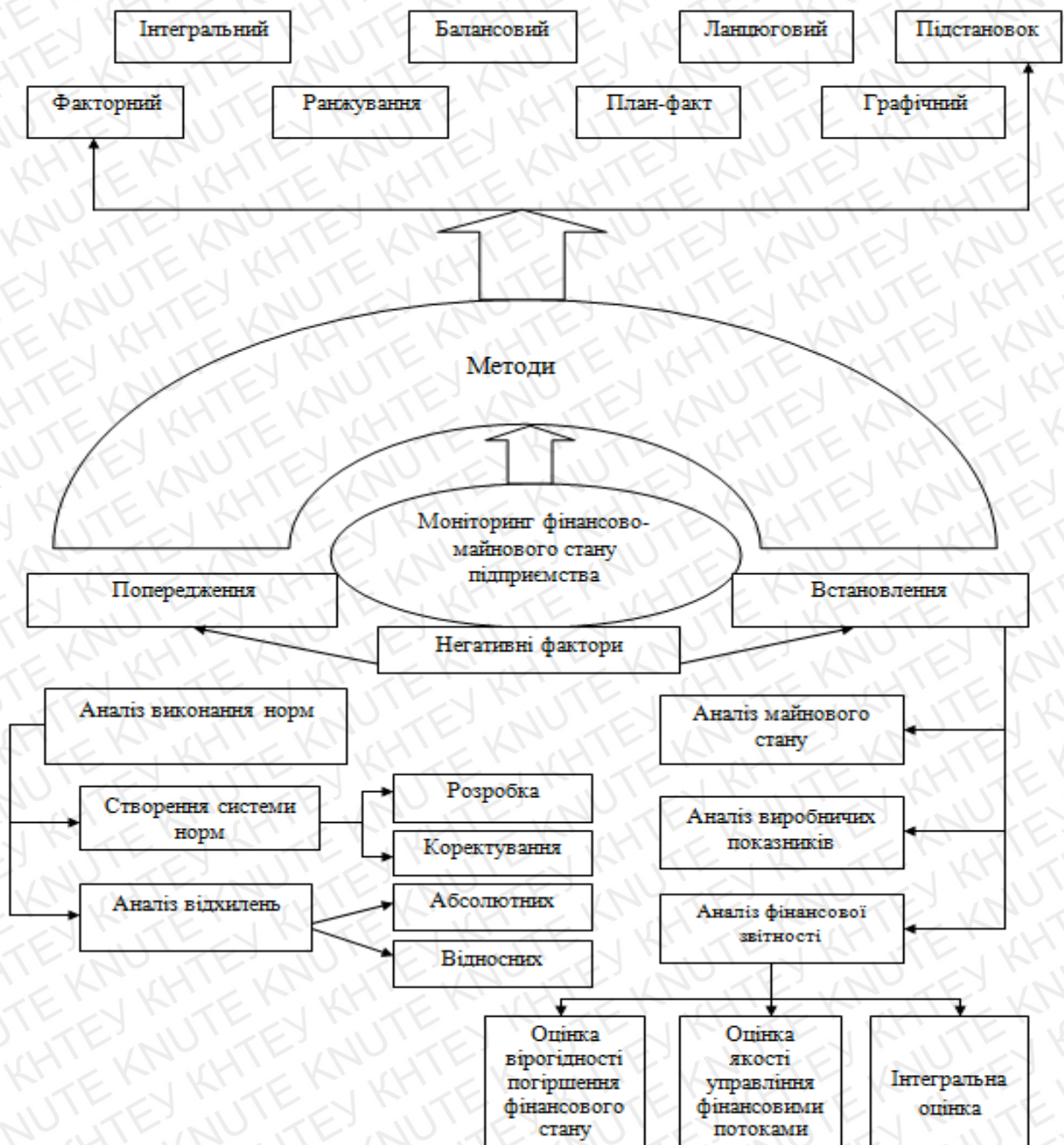

Рис.1.1. Система моніторингу фінансового стану підприємства

При запровадженні даної системи послідовних дій на підприємстві, керівництво буде в змозі приймати доцільні управлінські рішення, які безпосередньо торкаються питання фінансування в будь-який момент часу. Таким чином, моніторинг фінансового стану включає в себе широкий комплекс заходів методичного, організаційного, та управлінського характеру. Відповідно до особливостей кожної конкретної ситуації, організація фінансового моніторингу передбачає визначення та вибір оптимального поєднання різноманітних форм й видів моніторингу, Також необхідно зазначити, що поза увагою залишається методичне забезпечення процесу моніторингу, який представлено переважно з точки зору його місця в управлінському циклі та в контексті організації управління.

1.2. Інформаційне та програмне забезпечення системи моніторингу фінансового стану підприємства

Сьогодні на підприємствах використовується велика кількість інформації. Тобто здійснюється її пошук, збирання, обробка, передача, збереження. Самостійно це все людина виконати не в змозі. Особливо зараз, коли наступила інформаційна ера ми маємо справу з надзвичайно великою кількістю інформації. Тому, щоб бути успішними підприємство намагається використовувати найновіші технології, що значно полегшують роботу з інформацією.

Для роботи з інформацією, для її зберігання, обробки і. т. д., крім апаратного забезпечення необхідною частиною є програмне забезпечення. Все програмне забезпечення ділиться на три категорії: системні програми, прикладні програми та інструментальні системи.

До системних програм відносяться операційні системи використовує операційні системи Windows XP, Windows 2007 та інші версії даної операційної системи. Операційна система - основна складова системного програмного

забезпечення, оскільки будь-яка програма, що виконується на комп'ютері, користується послугами ОС.

Щодо інструментальних систем, то вони призначені для створення, як системних програм, так і прикладного програмного забезпечення. Працюють із такими системами на підприємстві програмісти. Необхідною умовою інструментальних систем є наявність мови програмування (Visual Basic, Delphi, Turbo-Pascal та інші).

Прикладне програмне забезпечення використовується для розв'язування різноманітних завдань і розраховане на широке коло користувачів.

Прикладні програми, що використовуються на підприємстві:

текстові редактори - Word, WordPro, Блокнот. Призначені для набору тексту, його редагування, форматування, роздрукування, перевірки правопису, розташування таблиць, графічної інформації, формули.

електронні таблиці - Excel. Призначені для створення таблиць, обробки числових та символічних даних, побудови діаграм та графіків.

СУБД (система управління базами даних) - Access. Створення, обробка та управління БД.

програми - архіватори - WinRAR, WinZIP. Створення та розпаковування архівів, створення файлів, що само розпаковуються.

У сучасній економіці доречна і своєчасна інформація є фундаментальною основою управління підприємством.

Інформаційною базою для оцінки фінансового стану підприємства є дані:

звіту про фінансовий стан (баланс) (форма №1);

звіту про фінансові результати (форма №2);

звіту про рух грошових коштів (форма №3);

звіту про власний капітал (форма №4);

інші дані статистичної звітності та інші оперативні дані.

Усі показники балансу та іншої бухгалтерської звітності взаємозв'язані, а їх цінність для своєчасної та якісної оцінки фінансового стану підприємства

залежить від вірогідності поданої і систематизованої в них відповідним чином інформації.

У цілому бухгалтерський баланс складається з активу та пасиву і свідчить про те, як на певний час розподілено активи та пасиви і як саме здійснюється фінансування активів за допомогою власного та залученого капіталу.

Звіт про фінансові результати відображає ефективність (неефективність) діяльності підприємства за певний період. Якщо баланс відображає фінансовий стан підприємства на конкретну дату, то звіт про прибутки та доходи дає картину фінансових результатів за відповідний період (квартал, півріччя, 9 місяців, рік).

У звіті про фінансові результати наводяться дані про дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові результати від операційної діяльності (прибуток чи збиток); дохід від участі в капіталі; інші доходи та фінансові доходи; фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток чи збиток); фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток чи збиток); надзвичайні доходи чи витрати; чисті прибуток чи збиток.

Загальні вимоги до фінансової звітності викладено в національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 (далі – НП (С) БО 1), затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73. Дане положення визначає:

- мету фінансових звітів;
- їх склад;
- звітний період;
- якісні характеристики та принципи, якими слід керуватися під час складання фінансових звітів;
- вимоги до розкриття інформації у фінансових звітах.

Фінансова звітність визначена НП (С) БО 1 це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Компоненти фінансової звітності відображають різні аспекти господарських операцій і подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду, розкриття облікової політики та її змін, що робить можливим ретроспективний аналіз діяльності підприємства (табл. 1.1).

Такі компоненти фінансової звітності, як баланс, звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал та звіт про рух грошових коштів, складаються зі статей, які об'єднуються у відповідні розділи.

Таблиця 1.1.

Призначення основних компонентів фінансової звітності в системі запровадження моніторингу фінансового стану підприємства

Компоненти фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс	Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством, на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства; прогнозування майбутніх потреб у позиках; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство (імовірно) контролюватиме в майбутньому
Звіт про фінансові результати	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз: прибутковості діяльності підприємства; структури доходів та витрат
Звіт про власний капітал	Зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
Звіт про рух грошових коштів	Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
Примітки	Вибрана облікова політика. Інформація, не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але обов'язкова за П (С) БО. Додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості	Оцінка та прогноз: облікової політики; ризиків або непевності, які впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання; діяльності підрозділів підприємства тощо

Перший критерій відображення статей у фінансовій звітності пов'язаний з тим, в якому звіті буде наведено статтю, - у балансі чи у звіті про фінансові результати, тобто відповідність результатів господарських операцій визначенню

активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів чи витрат, які наведені в НП(С)БО 1.

Процес аналізу фінансової інформації на відповідність змісту певної статті фінансових звітів та описаним критеріям називається визнанням.

Фінансова звітність повинна надати доречну, достовірну та порівнянну інформацію щодо фінансового стану, результатів діяльності підприємства, руху його грошових коштів, змін у складі власного капіталу.

Для того, щоб фінансова звітність була зрозумілою, НП (С) БО 1 передбачає наявність у ній даних про:

- підприємство;
- дату звітності та звітний період;
- валюту звітності та одиницю її виміру;
- відповідні показники (статті) за звітний та попередній періоди;
- облікову політику підприємства та її зміни;
- аналітичну інформацію щодо статей фінансових звітів;
- консолідацію фінансових звітів;
- припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності;
- обмеження щодо володіння активами;
- участь у спільних підприємствах;
- виявлені помилки та пов'язані з ними коригування;
- переоцінку статей фінансових звітів;
- іншу інформацію.

Фінансова звітність має бути підготовлена та надана у певні терміни, які визначаються чинним законодавством. У разі надмірної затримки в наданні звітної інформації вона може втратити свою актуальність.

Дані фінансової звітності є підставою не тільки для оцінки результатів звітного періоду, а й для їх прогнозування. Так, інформація щодо фінансового стану та результатів діяльності часто використовується як підстава для прогнозування майбутнього фінансового стану [34, с. 15].

За П (С) БО 1 звітний період становить календарний рік. Проте для новоствореного підприємства або для підприємства, яке ліквідується, тривалість звітного періоду може бути іншою (рис.1.2.).

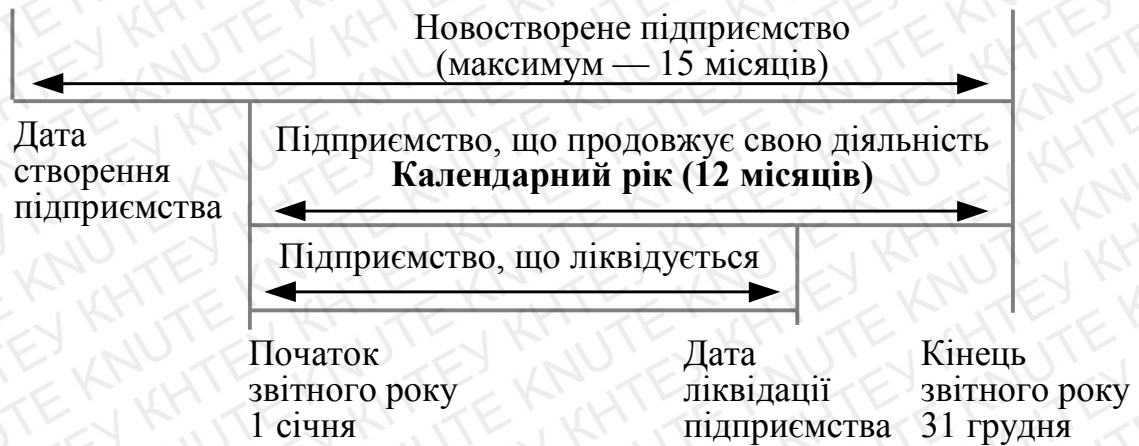

Рис. 1.2. Тривалість звітнього періоду за НП (С) БО 1

Передбачається також складання проміжної звітності (квартальної та місячної) наростаючим підсумком з початку року.

Загалом, інформація у фінансових звітах повинна бути повною, зважаючи на її важливість для користувача та витрати, пов'язані з отриманням цієї інформації. Тому фінансова звітність не обмежується лише балансом, звітами про фінансові результати, власний капітал та рух грошових коштів. Вона містить примітки, які надають інформацію про облікову політику підприємства та додаткові пояснення до окремих статей цих звітів. Крім того, у примітках розкриваються важливі для користувачів фінансової звітності події, які відбулися після складання балансу. Наприклад, оголошення про виплату дивідендів на акції.

У складі річного бухгалтерського звіту українських підприємств передбачено форму № 3 "Звіт про рух грошових коштів" та форму № 4 "Звіт про власний капітал" та пояснювальну записку. Проте інформація, яка в них наводиться, лише в незначній мірі задовольняє потреби користувачів для здійснення ретроспективного та перспективного аналізу діяльності підприємств з метою прийняття прогнозних фінансово-економічних рішень

Слід зазначити, сучасний стан інформаційної бази та необхідність отримання оперативних даних про фінансовий стан підприємств вимагають пошуку шляхів прискорення отримання усіх необхідних даних. Автоматизована обробка аналітичної інформації ґрунтується на перетворенні вихідних облікових даних у результативну інформацію, придатну для прийняття управлінських рішень щодо удосконалення фінансово-господарського механізму.

Найбільші можливості аналізу діяльності підприємства має програма Audit Expert. Вона призначена для діагностики, оцінки та моніторингу фінансового стану підприємства або групи підприємств на основі даних фінансової та управлінської звітності, включаючи консолідовану звітність. Істотно спрощує проведення фінансового аналізу та автоматизує підготовку звітності за його результатами.

В основу роботи системи Audit Expert покладено наведення звітності за низку періодів до порівняного вигляду, зручного для аналізу і відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Такий підхід робить результати роботи Audit Expert зрозумілими в усьому світі та дозволяє оцінити на підставі отриманих даних фінансовий стан підприємства з урахуванням усіх змін форм вітчизняної бухгалтерської звітності.

Audit Expert» перетворює отримані дані Бухгалтерського балансу і Звіту про фінансові результати в аналітичні таблиці. Система дозволяє провести переоцінку статей активів і пасивів і перевести дані в стійкішу валюту. За даними аналітичних таблиць здійснюється розрахунок стандартних фінансових коефіцієнтів, проводиться оцінка ризику втрати ліквідності, банкрутства, оцінюється вартість чистих активів і структура балансу, проводиться аналіз беззбитковості і факторний аналіз рентабельності власного капіталу.

Крім вирішення стандартних завдань «Audit Expert» одночасно надає можливість реалізації власних методик для вирішення будь-яких завдань аналізу, діагностики і моніторингу фінансового стану. Базуючись на даних аналітичних таблиць, можна легко реалізувати крім вбудованих, власні методики оцінки фінансової діяльності підприємства.

За наслідками проведеного аналізу система дозволяє автоматично отримати ряд експертних висновків про фінансовий стан. За наслідками аналізу «Audit Expert» надає можливість підготувати звіти з необхідними графіками і діаграмами, що відображають динаміку основних показників. Приклад таблиці створеної в системі Audit Expert зображено на рис. 1.3.

	2001 год	2002 год	2003 год	2004 год
09 Коэффициент соотношения собственных и заемных средств К4	4,35	4,35	2,14	1,95
10 Категория по коэффициенту К4 для промышленных предприятий	1,00	1,00	1,00	1,00
11 Категория по коэффициенту К4 для торговых предприятий	1,00	1,00	1,00	1,00
12 III. ПОКАЗАТЕЛИ ОБОРАЧИВАЕМОСТИ И РЕНТАБЕЛЬНОСТИ				
13 Оборачиваемость оборотных активов	132,10	132,10	172,77	165,66
14 Оборачиваемость дебиторской задолженности	15,87	15,87	40,82	40,24
15 Оборачиваемость запасов	97,30	97,30	113,81	109,83
16 Рентабельность продукции для промышленных предприятий К5	0,78	0,78	0,68	0,66
17 Категория по коэффициенту К5 для промышленных предприятий	1,00	1,00	1,00	1,00
18 Рентабельность продукции для торговых предприятий К5	1,00	1,00	0,91	0,90
19 Категория по коэффициенту К5 для торговых предприятий	1,00	1,00	1,00	1,00
20 Рентабельность вложений в предприятие	0,44	0,44	0,22	0,18

Рис. 1.3. Приклад аналітичної таблиці системи Audit Expert

Компанія «Інтелект-Сервіс» пропонує програмні продукти «БЕСТ-Ф», «БЕСТ-Аналіз», «БЕСТ-Маркетинг», які відносяться до класу ERP-систем.

Система «БЕСТ-Ф» призначена для проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства, детального аналізу товарних потоків, факторного аналізу прибутку та структурного аналізу витрат у торгівлі. Комплекс настроєних шаблонів дозволяє застосовувати найбільш відомі методики аналізу вітчизняних і зарубіжних економістів або реалізувати власні. У системі спеціального аналізу реалізовані такі методики, як «Партнер», «Банкір», «Акціонер», «Банкрут»[45].

Інформаційно-аналітична система «БЕСТ-Аналіз» являє собою додаток до програмного комплексу «БЕСТ-4 та призначена для аналізу товарообороту,

закупівель і цін за різні періоди часу. Уся необхідна початкова інформація щодо товароруху береться з програмного комплексу “БЕСТ-4”.

Основний напрям модуля “Фінансовий аналіз”, який використовується в системі “Галактика”, полягає в інформаційній підтримці процесу управління в частині рішення завдань аналізу 22 фінансових і матеріальних ресурсів, доцільності їх використання, а також проведення аналізу фінансового стану підприємства. Завдяки тому, що система функціонує на єдиній базі даних, для проведення планових і прогнозних розрахунків можна використовувати будь-яку облікову та техніко-економічну інформацію, необхідну для управління підприємством. Використання такої системи дозволяє розрахувати маржинальний дохід, рентабельність, точку беззбитковості за підприємством у цілому та окремими видами продукції. Система дозволяє здійснити оцінку впливу чинників на зміну основних показників діяльності підприємства. Перевага даної програми полягає в тому, що разом зі стандартними коефіцієнтами й аналітичними таблицями, наведеними в програмі, користувач може розрахувати набір додаткових показників, агрегувати їх і оформити розрахунок в аналітичних таблицях [33, с. 121].

У межах комп’ютерних програм, подібних “Галактиці”, можливе вирішення завдань автоматизації не лише економічного аналізу, а й бухгалтерського обліку, маркетингу, логістики, аудиту тощо.

Отже, функціональні можливості сучасних аналітичних програм допомагають керівнику приймати важливі управлінські рішення, спрямовані на підвищення прибутковості та укріплення фінансової стійкості підприємства. Поряд із цим широке практичне використання даних програм обмежується їх високою вартістю.

Широке використання електронних таблиць Microsoft Office Excel пов’язано з можливостями, які реалізовані в продукті:

- імпорт зовнішніх даних із текстових документів, з web- документів, з MS Access;
- формування великих масивів інформації (баз даних);

- швидкий пошук та здійснення підрахунків на основі групувань за допомогою реалізованого механізму автофільтрації;
- перевірка даних та їх консолідація;
- проведення аналізу з урахуванням можливих варіантів розвитку ситуацій;
- групування даних і виведення проміжних результатів;
- проведення розрахунків на основі фінансових, математичних, статистичних, аналітичних формул;
- проведення обробки даних за допомогою вбудованого Пакета аналізу, який містить інструменти для аналізу наукових та фінансових даних тощо.

Приклад ведення розрахункової та аналітичної діяльності підприємства у вигляді електронної таблиці Microsoft Office Excel, відображено на рис. 1.4.

Получатель	Кв-л1				Кв-л2		
	январь	февраль	март	апрель	апрель	апрель	апрель
A. Datum Corporation	114,87	58,07	207,61				
Adventure Works	58,94	248,91	75,32				
Alpine Ski House	177	9,95	63,95				
Baldwin Museum of Science	916,01	662,55	1012,56				
Blue Yonder Airlines	49,2	189,95	31,48		41,13	136,67	49,74
City Power & Light		16,79			24,68		
Coho Vineyard & Winery	1067,03	433,69	687,75		958,21	731,3	681,21
Consolidated Messenger							
Contoso Pharmaceuticals							
Fabrikam, Inc.							
Fourth Coffee	326,88	174,02	759,88		360	367,92	399,52
Graphic Design Institute	450	56				16,92	
Итого							

Рис. 1.4. Приклад аналітичної таблиці MS Excel

Для більш ефективної роботи з електронними таблицями MS Excel для реалізації аналітичних процедур у редакторі можна використовувати мову програмування Visual Basic for Applications, яка дозволяє легко та швидко створювати різноманітні додатки, не маючи спеціальних знань у сфері програмування [33, с. 122].

Отже, для вирішення проблем автоматизації моніторингу фінансового стану на підприємстві потрібно:

1. Законодавчо зобов'язати керівників підприємства (установ, організацій) здійснювати підвищення кваліфікаційного рівня спеціалістів в області комп'ютерних технологій.
2. Здійснювати заходи, які передбачали б інтенсивний розвиток та застосування новітніх технологій.
3. Забезпечити доступний рівень цін на програмне забезпечення.
4. Проводити постійне оновлення автоматизованих програм.
5. Забезпечити сталість нормативно-правової бази (законодавчого клімату).
6. Мотивувати до розвитку новітніх технологій, які б повністю відповідали особливостям діяльності підприємства.
7. Провести заходи стимулювання комп'ютеризації підприємств.

Отже, сьогодні існує безліч можливостей автоматизації аналітичних розрахунків. Проте, слід зауважити, що помилковим є уявлення, ніби, маючи хорошу програму, можна розв'язати будь-яку задачу. Розробка ефективних рішень потребує не бездумного розрахунку низки показників. У першу чергу мова йде про аналіз тих закономірностей, що визначають розвиток проекту як із точки зору зовнішніх умов його реалізації, основних тенденцій подальшого розвитку загальноєкономічної ситуації, так і з точки зору його внутрішніх якостей, його внутрішнього змісту. А ця задача вже складніша, ніж просто оцінка показників рентабельності або поточного фінансового стану підприємства. Розв'язати її можуть лише висококваліфіковані спеціалісти. І тільки в цьому випадку застосування програмних продуктів для кількісного аналізу впливу різноманітних чинників, що враховують специфіку конкретного об'єкта дослідження, виявиться найбільш ефективним.

1.3. Методичний інструментарій оцінки стану підприємства

Фінансовий стан підприємства на сучасному етапі розвитку економічних відносин є найважливішою характеристикою надійності, стійкості й ділової активності підприємства. Лише за умови його стабільності можливо здійснювати активну інвестиційну й інноваційну діяльність, випускати конкурентоздатну продукцію, динамічно розвиватися й посідали лідерське становище в галузі.

Вчені виділяють різні групи оцінкових показників, керуючись при цьому певним класифікаційним критерієм. Так, наприклад, низка авторів під час формування цільових напрямків аналізу фінансового стану підприємства беруть до уваги наявність різних груп зацікавлених осіб (кредитори, інвестори, власники, менеджери), що зумовлює відмінність в інформації для користувачів [28].

Деякі науковці виділяють групи фінансових коефіцієнтів залежно від особливостей діяльності підприємства.

Якщо підприємство, як правило, здійснює оцінку свого фінансового стану з метою виявлення резервів підвищення ліквідності, платоспроможності та рентабельності, розробки прогнозів фінансового стану на перспективу чи його оздоровлення, то кредитори й інвестори оцінюють фінансовий стан з метою мінімізації своїх ризиків.

Важливою характеристикою фінансового стану підприємства є оцінка його платоспроможності, під якою прийнято розуміти спроможність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Платоспроможним є таке підприємство, у якого активи перевищують зовнішні зобов'язання. Спроможність підприємства платити за своїми короткостроковими зобов'язаннями називають ліквідністю [28].

Підприємство вважається ліквідним, якщо воно в спроможі виконати свої короткострокові зобов'язання за умови реалізації поточних активів [22, с.269].

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану є фінансова стійкість (стабільність) підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів, яке визначає загальну оцінку фінансової стабільності [3, с.121].

Фінансово стійким є такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів покриває витрати, вкладені в активи (основні засоби, нематеріальні активи, оборотні засоби), не допускає невиправданої дебіторської і кредиторської заборгованості й вчасно розраховується за своїми зобов'язаннями. Основою фінансової стійкості є раціональна організація і використання оборотних коштів [6, с.37]. Фінансовий стан підприємства визначають сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення й використання ресурсів підприємства, його реальні і потенційні фінансові можливості [69, с. 4].

Таким чином, можна визначити декілька груп фінансових показників та виділити їх за значенням при моніторингу фінансового стану підприємства. На мою думку, за рівнем значущості слід виділити, для моніторингу фінансового стану, такі групи показників: на першому місці – оцінка активів, що використовують для розрахунку окремих показників, зокрема при розрахунку показників ліквідності і платоспроможності враховують усю дебіторську заборгованість за оцінкою їх у балансі; на другому місці – рентабельність; на третьому – фінансової стійкості; на четвертому – ліквідність підприємства. Крім вибору груп, необхідно обґрунтувати і перелік показників, що включатиме кожна з цих груп.

Методика розрахунку показників для оцінки фінансового стану підприємства звичайно зводиться до розрахунку декількох груп показників, а саме: показників оцінки ділової активності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності наведена у табл. 1.2. [40].

Таблиця 1.2.

Система показників моніторингу фінансового стану

Показники	Значення
Показники ліквідності	Характеризують здатність позичальника забезпечити своєчасне виконання своїх зобов'язань, надають можливість передбачати вірогідність повернення ним позики згідно з угодою. До таких показників можна віднести: коефіцієнт абсолютної, критичної та поточної ліквідності
Показники платоспроможності	Характеризують спроможність підприємства виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання за рахунок власних активів. До показників даної групи можна віднести: коефіцієнти абсолютної, термінової, проміжної та загальної платоспроможності
Показники ділової активності	Характеризують спроможністю підприємства ефективно використовувати свої ресурси. До показників даної групи можна віднести: обсяг продажу готової продукції, робіт, послуг, прибутків, оборотності капіталу
Показники фінансової стійкості	Характеризують ефективність формування та використання грошових ресурсів, необхідних для нормальної господарської діяльності. До показників даної групи можна віднести: коефіцієнт автономії, залежності, фінансового ризику, маневреності власного капіталу
Показники рентабельності	Характеризують прибутковість діяльності підприємства. До показників даної групи можна віднести: коефіцієнти рентабельності активів, власного капіталу, діяльності, продукції

Потреба об'єднання фінансових коефіцієнтів у групи визначається тим, що жоден фінансовий показник не несе достатньої інформації, необхідної для ухвалення певних управлінських рішень. Незалежно від класифікаційної ознаки потрібно враховувати, для яких цілей проводять моніторинг фінансового стану підприємства.

Встановлено, що найпоширенішими стали показники ліквідності, фінансових результатів (рентабельності), ділової активності та фінансової стійкості порівняно з показниками ринкової активності, майнового стану та руху грошових коштів [3, с. 33]. Також потрібно зазначити, що деякі автори пропонують повнішу систему оцінкових показників для проведення

моніторингу фінансового стану підприємства, зокрема фінансової незалежності; платоспроможності; ділової активності; ефективності використання ресурсів; результативності діяльності; ринкової активності [3, с. 89]. Інші взагалі вважають, що достатньо визначити лише такі напрямки дослідження, як ділова активність, прибутковість та фінансова стійкість [14, с. 85].

Під час визначення основних напрямків проведення моніторингу фінансового стану підприємства та формування системи фінансових показників насамперед потрібно виходити з мети дослідження, тобто, для яких цілей виконується моніторинг: чи для визначення кредитоспроможності підприємства, чи для встановлення його конкурентоспроможності, або для діагностики ймовірності банкрутства.

Цей напрямок повинен передбачати розрахунок таких груп показників, які дадуть змогу проаналізувати та оцінити: ліквідність, платоспроможність, ділову активність, фінансову стійкість підприємства та рентабельність підприємства.

Для оцінки ліквідності та платоспроможності зазвичай використовують такі два основні прийоми: аналіз ліквідності балансу та оцінку відносних показників ліквідності та платоспроможності

Ліквідність балансу – це рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у гроші відповідає терміну погашення зобов'язань. Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ознакою ліквідності та розташовані у порядку її спадання, зі статтями пасиву, що згруповані за ознакою строковості і розміщені в порядку збільшення термінів погашення зобов'язань [36, с. 307].

Класифікація активів та пасивів підприємства з метою аналізу ліквідності наведена в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Групування показників ліквідності балансу

Групи активів	Характеристика	Групи пасивів	Характеристика
Найбільш ліквідні активи (A1)	Грошові кошти підприємства та поточні фінансові інвестиції	Найбільш термінові зобов'язання (П1)	Поточні зобов'язання за розрахунками, інші поточні зобов'язання
Активи, що швидко реалізуються (A2)	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, готова продукція, векселі одержані	Короткострокові пасиви (П2)	Короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, векселі видані, товарна кредиторська заборгованість
Активи, що повільно реалізуються (A3)	Інша дебіторська заборгованість, виробничі запаси (за мінусом готової продукції), інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів (в частині оборотних активів)	Довгострокові пасиви (П3)	Довгострокові зобов'язання та забезпечення наступних виплат
Активи, що важко реалізуються (A4)	Необоротні активи, витрати майбутніх періодів (в частині необоротних активів)	Постійні пасиви (П4)	Власний капітал

Для оцінки ліквідності балансу з урахуванням фактора часу необхідно провести зіставлення кожної групи активу з відповідною групою пасиву.

1. Якщо виконується нерівність $A1 > П1$, то це свідчить про платоспроможності підприємства на момент складання балансу. У підприємства достатньо для покриття найбільш термінових зобов'язань абсолютно і найбільш ліквідних активів.

2. Якщо виконується нерівність $A2 > П2$, то швидко реалізовані активи перевищують короткострокові пасиви та підприємство може бути

платоспроможним в недалекому майбутньому з урахуванням своєчасних розрахунків з кредиторами, отримання коштів від продажу продукції в кредит.

3. Якщо виконується нерівність $A3 > П3$, то в майбутньому при своєчасному надходженні грошових коштів від продажу та платежів підприємство може бути платоспроможним на період, рівний середньої тривалості одного обороту оборотних коштів після дати складання балансу.

4. Виконання перших трьох нерівностей приводить автоматично до виконання умови $A4 < П4$. Це свідчить про дотримання мінімальної умови фінансової стійкості підприємства та про наявність у нього власних оборотних коштів.

На основі зіставлення груп активів з відповідними групами пасивів вноситься судження:

- про поточну ліквідність, яка свідчить про платоспроможності (при виконанні нерівностей) або неплатоспроможності (при їх невиконанні) підприємства на найближчий до розглянутого моменту проміжок часу: $A1 + A2 \geq П1 + П2$; $A4 \leq П4$;
- про перспективну ліквідність - це прогноз платоспроможності на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів: $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$. При виконанні тільки другої нерівності констатується недостатній рівень перспективної ліквідності;
- про те, що баланс неліквідний: $A4 \geq П4$.

Проведений за викладеною схемою аналіз ліквідності балансу є наближеним, більш детальним є аналіз платоспроможності за допомогою фінансових коефіцієнтів: коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт покриття розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства та показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства. Він відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності обчислюється як відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства.

Коефіцієнт оборотності активів обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини підсумку балансу підприємства і характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості і показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємством.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини кредиторської заборгованості і показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству.

Строк погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта

оборотності дебіторської або кредиторської заборгованості і показує середній період погашення дебіторської або кредиторської заборгованостей підприємства.

Коефіцієнт оборотності запасів розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості запасів і характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства.

Наступна група показників – показники фінансової стійкості Достатнім й інформативним буде розрахунок такі показники, як коефіцієнт незалежності (автономії); коефіцієнт фінансування; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт забезпеченості запасів власними обіговими коштами.

Аналіз фінансової стійкості підприємства характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Коефіцієнт незалежності (автономії) розраховується як відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу підприємства і показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність.

Коефіцієнт фінансування розраховується як співвідношення залучених та власних засобів і характеризує залежність підприємства від залучених засобів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка – капіталізована. Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується як співвідношення власних обігових коштів до власного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними обіговими коштами розраховується як співвідношення власних обігових коштів до суми запасів і свідчить про рівень фінансування запасів за рахунок довгострокових джерел фінансових ресурсів..

I, врешті-решт, остання група показників, яка обов'язково повинна використовуватися під час моніторингу фінансового стану – це показники рентабельності підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає дослідження динаміки та структури фінансових результатів його діяльності, дозволяє визначити фактори, що вплинули на формування величини чистого прибутку (збитку) підприємства.

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Коефіцієнт рентабельності активів розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує ефективність використання активів підприємства.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості власного капіталу і характеризує ефективність вкладення коштів до даного підприємства.

Коефіцієнт рентабельності продажу за чистим прибутком розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) і характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.

Коефіцієнт рентабельності продукції розраховується як відношення прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) до витрат на її виробництво та збут і характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності.

За результатами аналізу робиться висновок щодо прибутковості або збитковості діяльності підприємства, тенденцій зміни фінансових результатів діяльності підприємства порівняно з попередніми періодами, основних

факторів, що вплинули на формування кінцевих результатів господарської діяльності підприємства.

Класифікацію і формули розрахунку основних показників оцінки фінансового стану підприємства покажемо в табл. 1.4.

Таблиця 1.4.

Алгоритм розрахунку основних показників оцінки фінансового стану підприємства

Назва показника	Формула розрахунку	Рекомендоване значення
1	2	3
Показники ліквідності та платоспроможності		
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{ГК}{ПЗ}$, де ГК – грошові кошти та їх еквіваленти; ПЗ – поточні зобов'язання.	0,2-0,3
2. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	$\frac{(ОА-З)}{ПЗ}$, де ОА – оборотні активи; З – запаси.	0,7-1,5
3. Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	$\frac{ОА}{ПЗ}$	1-3
4. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	$\frac{ПДЗ}{ПКЗ}$, де ПДЗ – поточна дебіторська заборгованість; ПКЗ – поточна кредиторська заборгованість.	≈ 1
5. Чистий оборотний капітал	ОА – ПЗ	більше 0
Показники фінансової стійкості		
1. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$\frac{ВК}{ВК+ВА}$, де ВК – власний капітал	$> 0,5$
2. Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{ВА}{ВК}$	1,66-2,5
3. Коефіцієнт фінансування	$\frac{ПК}{ВК}$, де ПК – позиковий капітал	< 1
4. Коефіцієнт маневреності ВК	$\frac{(ВК-НА)}{ВК}$, де НА – необоротні активи	> 0
5. Коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами	$\frac{(ВК-НА)}{З}$, де З – запаси	0,5-0,8
6. Коефіцієнт фінансової стабільності	$\frac{(ВК-НА)}{(ДЗ-ПЗ)}$, де ДЗ – довгострокові зобов'язання	$= 1$
Показники ділової активності		
1. Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{ЧВР}{Ас}$, де ЧВР – чиста виручка від реалізації; Ас – середньорічний обсяг активів	збільшення
2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\frac{ЧВР}{ОАс}$, де ОАс – середньорічний обсяг оборотних активів	збільшення
3. Коефіцієнт оборотності запасів	$\frac{ЧВР}{Зс}$, де Зс – середньорічний обсяг запасів	збільшення
4. Період обороту запасів	$\frac{360}{Коб.з.}$, де Коб.з. – коефіцієнт оборотності запасів	зменшення

Продовження табл. 1.4

1	2	3
5. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	ЧВР/ДЗс, де ДЗс – середньорічна сума дебіторської заборгованості	збільшення
6. Період обороту дебіторської заборгованості	360/Коб.дз., де Коб.дз. – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	зменшення
7. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	С/КЗс, де С – собівартість реалізованої продукції; КЗс – середньорічна сума кредиторської заборгованості	збільшення
8. Період обороту кредиторської заборгованості	360/Коб.кз., де Коб.кз. – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	зменшення
9. Тривалість операційного циклу, днів	ПОЗ+ПОДЗ, де ПОЗ – період обороту запасів; ПОДЗ – період обороту дебіторської заборгованості.	зменшення
10. Тривалість фінансового циклу, днів	ТОЦ-ПОКЗ, де ТОЦ - тривалість операційного циклу; ПОКЗ – період обороту кредиторської заборгованості.	зменшення
Показники рентабельності		
1. Рентабельність активів	ЧП/Ас*100, де ЧП – чистий прибуток	збільшення
2. Рентабельність оборотних активів	ЧП/ОАс*100	збільшення
3. Рентабельність продукції	ЧП/С*100	збільшення
4. Рентабельність продажу за чистим прибутком	ЧП/ЧВР*100	збільшення
5. Рентабельність власного капіталу	ЧП/ВКс*100	збільшення
6. Період окупності власного капіталу	100/Рвк, де Рвк – рентабельність власного капіталу	зменшення

Серед інших методик дослідження фінансового стану підприємства є методика інтегральної оцінки. Інтегральна оцінка є ефективним механізмом аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств. Це зумовлює важливість визначення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства і актуальність питань, пов'язаних з розробкою нових і поліпшенням існуючих методик її проведення. Вирішенням вказаної проблеми може стати розробка

єдиної методологічної основи інтегральної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила всебічно оцінити фінансово-господарську діяльність підприємства, визначити недоліки в його роботі та відшукати шляхи поліпшення фінансового стану підприємства.

Стандартизація вибраних показників здійснюється шляхом ділення фактичних показників на стандартне значення. Таким чином інтегральний показник фінансового стану визначається наступним чином:

$$I = \sum_{i=1}^m \frac{x_i}{a_i} \omega_i \quad (1.1)$$

x_i - фактичне значення фінансового показника;

a_i - стандартне значення фінансового показника;

ω_i - вага (значимості) фінансового коефіцієнта.

Експертним методом були визначені стандартні значення фінансових показників та їх вагові коефіцієнти, які відображені в табл. 1.5.

В цілому отримана модель має більшу достовірність оскільки всі етапи, які носили суб'єктивний характер, пройшли процес математичної обробки, а математичні моделі носять більш точний і достовірний характер.

Взагалі, тепер перед нами постає проблема доцільності побудови самих рейтингів, тобто присвоювання кількості балів інтегральної оцінки певного буквеного значення (А, Б, В). На нашу думку, більш доцільним є розширення типів фінансового стану підприємства на основі аналізу основних складових інтегральної оцінки, а саме: ефективності використання капіталу (Z), фінансової стійкості (X), ліквідності та платоспроможності (Y). Для надання інтегральній оцінці більш динамічного характеру необхідна побудова моделі, яка дозволить визначити інтегральну оцінку фінансового стану підприємства в майбутньому. Уникнути суб'єктивізму можливо за рахунок формалізації думок

експертів. В якості вхідних даних пропонується розглядати показники (фактори), що характеризують фінансовий стан промислового підприємства (для зручності при переліку одночасно введемо ряд умовних позначень):

Z1 – рентабельність вкладень по чистому прибутку;

Z2 – прибутковість поточних активів;

Z3 – рентабельність перманентного капіталу;

Z4 – рентабельність вкладень;

Z5 – рентабельність власного капіталу;

Z6 – рентабельність продукції;

Z7 – рентабельність реалізації;

Z8 – рентабельність продажу за чистим прибутком;

Z9 – оборотність оборотних коштів; Z10 – оборотність матеріальних коштів;

Z11 – оборотність власного капіталу;

Z12 – оборотність кредиторської заборгованості;

Z13 – оборотність дебіторської заборгованості;

Y14 – абсолютна ліквідність;

Y15 – загальна ліквідність;

Y16 – покриття зобов'язань дебіторською заборгованістю;

Y17 – поточна ліквідність;

X18 – забезпеченість власними оборотними коштами;

X19 – співвідношення власних і залучених коштів;

X20 – фінансова незалежність;

X21 – довгострокове залучення позикових коштів;

X22 – маневреність власних коштів;

X23 – концентрацію залученого капіталу.

За допомогою кореляційного аналізу були визначені показники, які створюють мультиколінеарність та несуттєво впливають на інтегральний

показник. Після елімінування вищезазначених показників, система факторів, які впливають на інтегральну оцінку фінансового стану промислового підприємства набула вигляду: Z_2 – прибутковість поточних активів; Z_5 – рентабельність власного капіталу; Z_6 – рентабельність продукції; Z_8 – рентабельність продажу по чистому прибутку; Z_9 – оборотність оборотних коштів; Z_{12} – оборотність кредиторської заборгованості; Y_{14} – абсолютна ліквідність; Y_{16} – покриття зобов'язань дебіторською заборгованістю, коефіцієнт покриття; X_{18} – забезпеченість власними оборотними коштами; X_{20} – фінансова незалежність.

Таблиця 1.5.

Стандартні значення фінансових показників та їх вагові коефіцієнти інтегральної оцінки [32]

Показник	ω_i	α_i
Показники ефективності використання капіталу, Z		
Прибутковість поточних активів	6	0,1
Ефективність використання власного капіталу	2	0,06
Загальна рентабельність продукції	10	0,1
Рентабельність продажу за чистим прибутком	4	0,05
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3	2,4
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3	5
Показники платоспроможності та ліквідності, Y		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2	0,2
Коефіцієнт покриття	2	0,7
Показники фінансової стійкості, X		
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	2	0,1
Коефіцієнт фінансової незалежності	2	0,5

Визначати вагу кожного показника на основі інтегральної оцінки, виходячи з фактичного рівня вибіркового коефіцієнту кореляції. Оскільки загальна сума значимості всіх показників не може бути більшою за 100, то і вага кожного показника буде змінюватися в інтервалі від 0 до 10.

Дослідник-науковець Климентьєва А. Ю. виділяє 12 типів фінансового стану підприємства, параметри визначення та коротка характеристика яких наведена в табл. 1.6.

Таблиця 1.6.

Градація типів фінансового стану підприємства згідно інтегральної оцінки

Значення Z	Значення Y	Значення X	Тип фінансового стану	Пояснення до типу
1	2	3	4	5
$Z < 0$	$Y < 2$	$X < 0$	1 тип фінансового стану	Даний фінансовий стан який можна охарактеризувати, як близький до банкрутства. Даний тип характеризується збитковою діяльністю, низькою оборотністю активів та недоліком власних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства
$Z < 0$	$2 < Y < 4$	$X < 0$	2 тип фінансового стану	Стабільність цього типу залежить від зовнішніх джерел фінансування. Даному типу характерний низький рівень ефективності використання капіталу, ліквідності і платоспроможності
$Z < 0$	$Y < 4$	$0 < X < 4$	3 тип фінансового стану	Даному типу характерний низький рівень ліквідності та фінансової стійкості, зумовлений неефективним використанням капіталу промислового підприємства
$Z < 0$	$Y > 4$	$X > 4$	4 тип фінансового стану	Підприємство, рівень ліквідності якого знаходиться на нормативному рівні, але неефективне використання капіталу призводить до втрати фінансової незалежності
$0 < Z < 75$	$2 < Y < 4$	$X < 0$	5 тип фінансового стану	Підприємства, які ефективно використовують капітал, але диспропорція в структурі майна та/або капіталу призводить до втрати фінансової незалежності.
$0 < Z < 75$	$Y < 4$	$0 < X < 4$	6 тип фінансового стану	Прибуткові підприємства, які залежать від зовнішніх джерел фінансування з низьким рівнем ліквідності та платоспроможності
$0 < Z < 75$	$2 < Y < 4$	$X > 4$	7 тип фінансового стану	Підприємства, які ефективно використовують капітал та мають достатній рівень фінансової стійкості, але не приділяють достатньої уваги рівню платоспроможності та ліквідності підприємства
$0 < Z < 75$	$Y > 4$	$X > 4$	8 тип фінансового стану	Успішні підприємства з достатньо високим рівнем ефективності використання капіталу, оптимальною структурою фінансування поточної діяльності та високим рівнем ліквідності і платоспроможності.

Продовження табл. 1.6

1	2	3	4	5
$Z > 75$	$Y < 4$	$X < 0$	9 тип фінансового стану	Амбіціозні підприємства, основною метою яких є збільшення прибутковості капіталу, за рахунок цього вони можуть фактично безпроблемно отримувати кредити, але це призводить до виникнення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. При цьому рівень платоспроможності вказаних підприємств знаходиться за межами рекомендованого рівня.
$Z > 75$	$Y < 4$	$0 < X < 4$	10 тип фінансового стану	Підприємства з високим рівнем ефективності використання капіталу та недостатнім рівнем платоспроможності та фінансової стійкості.
$Z > 75$	$Y < 4$	$X > 4$	11 тип фінансового стану	Стабільність фінансового стану забезпечується за рахунок високого рівня ефективності використання капіталу та оптимальною структурою капіталу, при цьому спостерігається недолік найбільш ліквідних коштів для забезпечення достатнього рівня ліквідності
$Z > 75$	$Y > 4$	$X > 4$	12 тип фінансового стану	Надвисокий рівень прибутковості підприємства, оптимальна структура капіталу і майна підприємства, але отримання надприбутків може носити тимчасовий характер

Відповідно до загального інтегрального показника оцінки фінансового стану, необхідно визначити вид фінансового стану підприємства.

Згідно методики інтегральної оцінки фінансового стану в табл. 1.7. наведемо критеріальні межі інтегрального показника та класифікацію видів фінансового стану підприємства. Результативність фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств визначається насамперед його фінансовим станом. Він повною мірою характеризує успіх підприємства в усіх сферах його діяльності, сприяючи підвищенню його конкурентоспроможності. Тому на сучасному етапі розвитку економіки України важливо комплексно оцінити та здійснити моделювання фінансового стану підприємства на основі інтегрального показника.

Таблиця 1.7.

Класифікація видів фінансового стану підприємства в залежності від значення інтегрального показника фінансового стану

Значення I	Фінансовий стан	Характеристика
Менш 0	Незадовільний фінансовий стан	Характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності та залежністю від зовнішніх джерел фінансування
0-38	Задовільний фінансовий стан	Низький рівень ефективності використання капіталу, характерна нестабільна структура капіталу та недостатній рівень ліквідності
39-60	Нестабільний фінансовий стан	Високий рівень прибутковості та оборотності активів при низькій платоспроможності та фінансовій стійкості
61 -99	Впевнений фінансовий стан	Показники, що характеризують фінансовий стан, знаходяться на оптимальному рівні
Більш 99	Куражний фінансовий стан	Характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності. Частіш за все підприємства недовгий проміжок часу перебувають в такому стані, оскільки такий стан є виснажливим і ресурсномістким

Аналіз наявних методів інтегральної оцінки фінансового стану підприємства свідчить про значну суперечність у трактуванні як самих показників, так і підходів до їх оцінок. Тому узагальнена оцінка повинна враховувати найважливіші параметри фінансового-господарської діяльності промислового підприємства на основі показників фінансового стану.

Метою побудови інтегрального показника є компактний опис деякої якості досліджуваного явища із збереженням основних властивостей структури досліджуваних об'єктів. Найбільш поширеним підходом до побудови залежності між інтегральним і базовими показниками є використання адитивної і мультиплікативної згортки.

Отже, на сьогодні для підтримання стійкого фінансового стану слід систематично проводити його аналіз та оцінку з метою своєчасного виявлення та вжиття заходів щодо запобігання поширення негативних тенденцій у фінансовій діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «БУК - ЛІЗИНГОВИЙ ДІМ»

2.1. Аналіз ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства

Фінансовий стан підприємства у короткостроковій перспективі оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, які характеризують можливість своєчасного і повного здійснення розрахунків за короткостроковими обов'язками перед контрагентами. Розрізняють внутрішній і зовнішній моніторинг фінансового стану. Внутрішній аналіз здійснюється для потреб управління підприємством. Його результати використовуються для планування, контролю і прогнозування фінансового стану. Зовнішній моніторинг проводиться усіма суб'єктами моніторингу, що використовують інформацію, яка опублікована. Зміст цього аналізу визначається інтересами власників фінансових ресурсів і контролюючих органів.

До найбільш важливих завдань моніторингу фінансового стану відносять аналіз: складу і структури активів підприємства та джерела їх формування, ринкової та фінансової стійкості підприємства, платоспроможності та ліквідності, грошових потоків та ділової активності; розробку шляхів і напрямів фінансового оздоровлення підприємства.

Аналіз платоспроможності і ліквідності важливий не тільки для підприємства, але і для зовнішніх кредиторів. В умовах ринкових відносин платоспроможність підприємств вважається найважливішою умовою їх господарської діяльності.

Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його фінансової стійкості необхідний ще й тому, що дохідність підприємства та величина прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності. Необхідно розпочати аналіз ліквідності та платоспроможності з динаміки обсягу та структури активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» (додаток А та рис. 2.1,2.2,2.3).

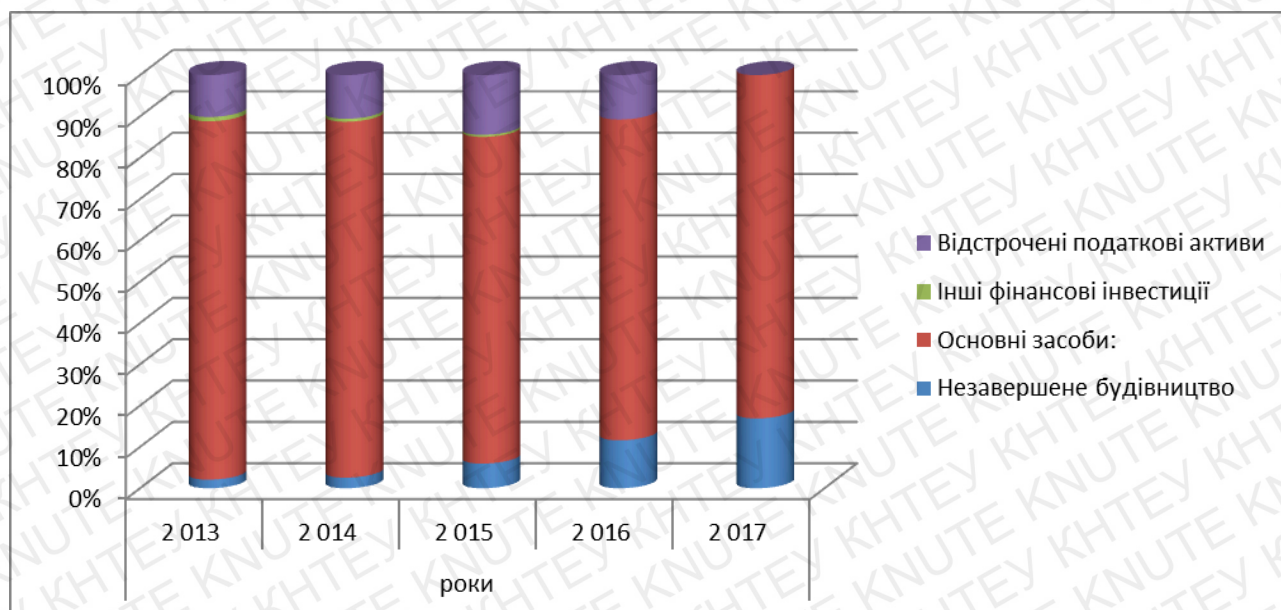

Рис. 2.1. Динаміка структури необоротних активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017* роки (* очікувані результати)

Проведені дослідження активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» вказують на те, що на кінець досліджуваного періоду зросли на 7,89% необоротні активи порівняно з 2016 роком; за рахунок зростання незавершеного будівництва (47,66%), За 2013-2017 роки оборотні активи підприємства зростали, за винятком 2017 року де вони знизились на 86,08% порівняно з 2016 роком. Дане зниження відбулося за рахунок зниження дебіторської за товари, роботи, послуги на 28,07%; а також дебіторської заборгованості за розрахунками на 59,95%, хоча в цей період значно зросла інша поточна дебіторська заборгованість. Зниження дебіторської заборгованості є позитивною тенденцією для підприємства. Динаміка структури нематеріальних активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» (рис. 2.1) вказує на те що в структурі необоротних активів домінують основні засоби і питома вага їх щорічно зростає, також за 2013-2017 роки простежується тенденція зростання незавершеного будівництва, зниження відстрочених податкових зобов'язань та інших фінансових інвестицій.

Так як зростання дебіторської заборгованості впливає на зниження платоспроможності підприємства, нами проаналізовано динаміку структури дебіторської заборгованості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки (додаток А та рис. 2.2).

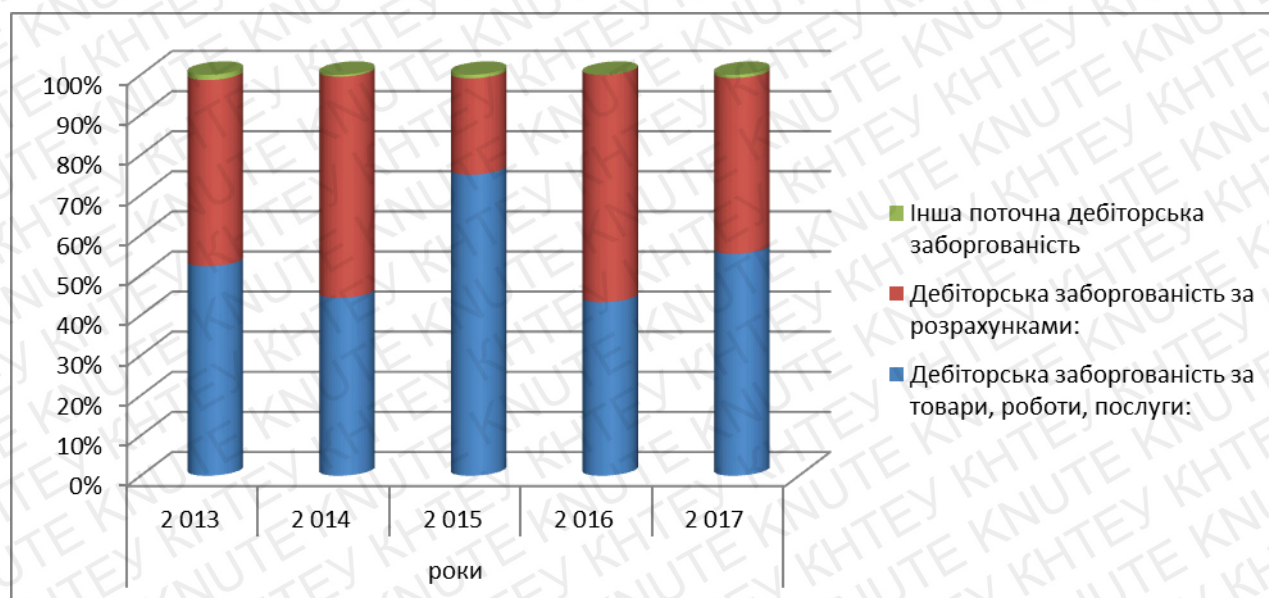

Рис. 2.2. Динаміка структури дебіторської заборгованості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки

Проведені дослідження структури дебіторської заборгованості ДП ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки вказує на те, що в структурі переважає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, хоча у 2016 році питома вага її значно зменшилась порівняно з 2015 роком, у 2017 році у структурі загальної дебіторської заборгованості знову домінує дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

У процесі моніторингу фінансового стану підприємства вивчається поточна і перспективна платоспроможність. При дослідженні поточної платоспроможності порівнюють суми платіжних засобів підприємства з строковими зобов'язаннями. Перевищення платіжних засобів над строковими зобов'язаннями свідчить про платоспроможність підприємства. Для проведення такого розрахунку використовується бухгалтерський баланс. На рис. 2.3

наведено динаміку наявних грошових коштів та еквівалентів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім».

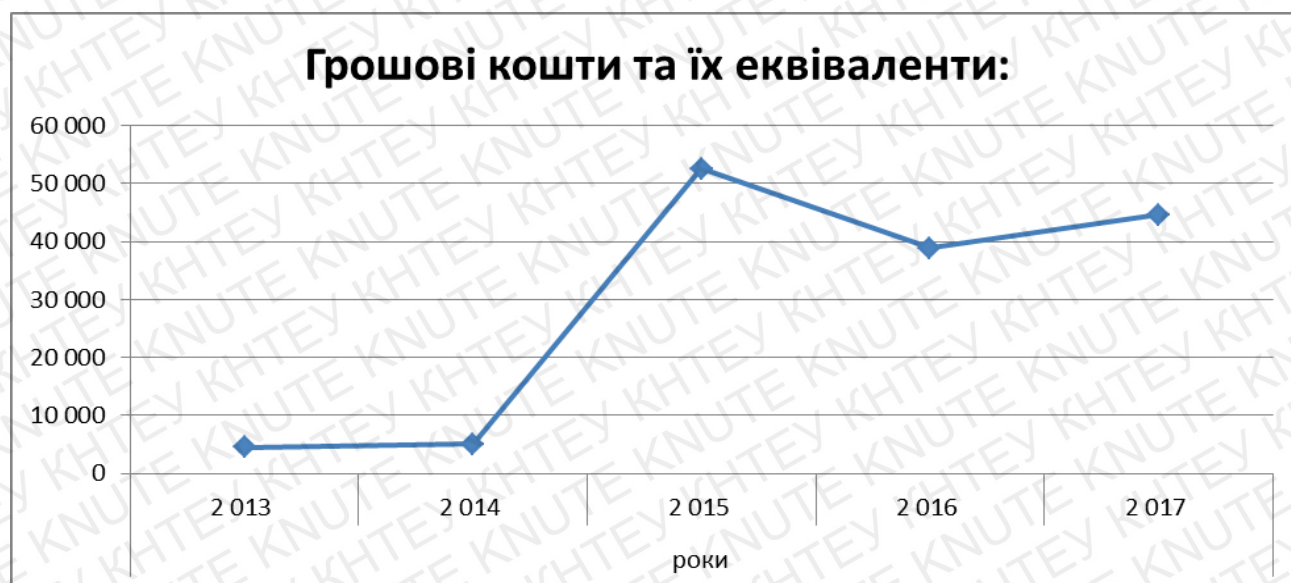

Рис. 2.3. Динаміка наявних грошових коштів та еквівалентів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» 2013 -2017 роки

Динаміка наявних грошових коштів та еквівалентів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» (рис. 2.3) вказує, що починаючи з 2014 року підприємство нарощує свої грошові активи, даний аспект є позитивним для діяльності підприємства і свідчить про зростання можливості підприємства розраховуватись зі своїми поточними зобов'язаннями.

Отже, на підприємстві ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» в структурі оборотних активів перевищують запаси над дебіторською заборгованістю. Це означає, що підприємство здатне сплатити поточні борги і зобов'язання, а також даний аналіз дозволив проаналізувати позитивні та негативні зміни щодо формування активів підприємства а також є основою для дослідження ліквідності балансу підприємства (табл. 2.1).

Щоб підтримувати підприємство у платоспроможному стані, фінансова служба має дбати про те, щоб його суто грошові активи відповідали потребам щоденних платежів (постачальникам, у бюджет, робітникам і службовцям, іншим кредиторам). Втім, характеристика постійних значних залишків грошей

на поточному рахунку підприємства як ознаки високої майстерності управління фінансовими ресурсами, високої ліквідності підприємства є помилковою. Динаміка залишків коштів на поточному рахунку характеризує не міру ліквідності підприємства, а його поточну платіжну готовність, поточну платоспроможність.

Майстерність фінансового менеджера підприємства має проявлятися в тому, щоб на поточному рахунку і в касі грошей було б не менше, ніж потрібно для виконання поточних платежів, а решта їх повинна бути вкладена в матеріальні та інші ліквідні активи.

Неплатоспроможність підприємства можна визначити і візуально (відсутність грошей на розрахунковому та інших рахунках банку, наявність прострочених кредитів банку, позик, заборгованості фінансовим органам, тривале порушення термінів виплати заробітної плати тощо). Зовнішні суб'єкти фінансового аналізу не в змозі визначити таким чином стан платоспроможності підприємства і з цією метою використовують аналіз ліквідності підприємства.

Підприємство, поточний капітал якого складається переважно із грошових коштів, короткострокової дебіторської заборгованості, як правило, вважається більш ліквідним, ніж підприємство, поточні активи якого складаються переважно із запасів.

Важливим етапом оцінки платоспроможності підприємства є аналіз ліквідності балансу підприємства, який передбачає деяку перебудову активів за ознакою ліквідності і пасивів за ознакою терміновості їх погашення. На цьому етапі головною метою є перевірка синхронності надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу.

Аналіз ліквідності активів підприємства (табл. 2.1) передбачає вивчення складу його платіжних засобів, відображених в балансі.

Таблиця 2.1.

Динаміка ліквідності балансу ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки

Група активів	Сума, тис. грн				Група пасивів	Сума, тис. грн.				Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн.			
	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік		2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
1. Найбільш ліквідні активи (А1)	5050	52576	38860	55126	1. Найбільш строкові зобов'язання (П1)	23519	61029	86427	78721	-18469	-8453	-47567	-23595
2. Активи що швидко реалізуються (А2)	25013	19143	39524	18388	2. Короткострокові пасиви (П2)	0	0	0	0	25013	19143	39524	18388
3. Активи що повільно реалізуються (А3)	43943	52293	89673	104952	3. Довгострокові пасиви (П3)	0	0	0	0	43943	52293	89673	104952
4. Активи що важко реалізуються (А4)	24111	24016	42116	45438	4. Постійні пасиви (П4)	74598	86999	123746	145183	-50487	-62983	-81630	-99745
Баланс	98117	148028	210173	223904	Баланс	98117	148028	210173	223904	x	x	x	x

Для оцінки ліквідності всі об'єкти активів підприємства можна класифікувати за двома ознаками:

- що характеризуються умовною ліквідністю;
- які безпосередньо визначають рівень ліквідності активів підприємства

Таким чином, проведені дослідження динаміки ліквідності балансу й стосовно ліквідності балансу ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» можна зробити наступні висновки. Впродовж аналізованого періоду на підприємстві група найбільш ліквідних активів, які складаються з поточних фінансових інвестицій та грошових коштів, переважно збільшується. Швидко реалізовані активи до яких відноситься готова продукція, товари, дебіторська заборгованість, векселя одержані, зменшуються у 2015 р. та 2017 р., в 2016 р. збільшилися у порівнянні з 2015 р. на 20 381 тис. грн. Повільно реалізовані активи у продовж аналізованого періоду збільшуються. Тенденцію до збільшення мають також і важко реалізовані активи та пасиви підприємства.

Крім того, задля забезпечення абсолютної ліквідності балансу, вартість абсолютно ліквідних активів має перевищувати суму найбільш термінових боргів підприємства. У такому випадку підприємство зможе погасити термінову заборгованість на дату складання балансу. Швидколіквідні активи мають за вартістю перевищувати суму відносно термінових боргів. У такому випадку у найближчій перспективі підприємство залишиться платоспроможним. Вартість середньоліквідних активів повинна перевищувати суму середньотермінових боргів, що забезпечить платоспроможність підприємства у середньостроковій перспективі. Водночас, вартість важко ліквідних і неліквідних активів повинна бути меншою від вартості довгострокових зобов'язань і власного капіталу, що забезпечить стійкість підприємства у віддаленій перспективі. За результатами дослідження динаміки ліквідності балансу ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки (табл. 2.1) необхідно зазначити, що:

У 2014 році спостерігалась наступна тенденція:

$A1 < П1$ рівність порушена, так як за умови $A1 > П1$;

$A2 > P2$ – рівність підтверджена;

$A3 > P3$ – рівність підтверджена ;

$A4 < P4$ – рівність дотримана.

Таким чином, у 2014 році баланс ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» можна вважати відносно ліквідним, так як порушена перша рівність ліквідності балансу.

У 2015 році баланс ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» ($A1 < P1$ – рівність не дотримана; $A2 > P2$ – рівність підтверджена; $A3 > P3$ – рівність підтверджена; $A4 < P4$ – рівність підтверджена) можна вважати відносно ліквідним, так як порушена перша рівність ліквідності балансу.

У 2016 році баланс ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» ($A1 < P1$ – рівність не дотримана; $A2 > P2$ – рівність підтверджена; $A3 > P3$ – рівність підтверджена; $A4 < P4$ – рівність підтверджена) можна вважати відносно ліквідним, так як порушена перша рівність ліквідності балансу.

У 2017 році баланс ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» ($A1 < P1$ – рівність не дотримана; $A2 > P2$ – рівність підтверджена; $A3 > P3$ – рівність підтверджена; $A4 < P4$ – рівність підтверджена) можна вважати відносно ліквідним, так як порушена перша рівність ліквідності балансу.

Слід зазначити, що за період з 2014-2017 рр. найбільш строкові зобов'язання перевищували суму найбільш ліквідних активів. Тобто баланс підприємства не є абсолютно ліквідним. Позитивним моментом є те, що швидко реалізовані активи перевищують суму короткострокових пасивів та довгострокових пасивів відповідно, а постійні пасиви значно перевищують активи що важко реалізуються, тобто по даних позиціях баланс підприємства є ліквідним.

Аналіз ліквідності балансу є найбільш простим способом оцінювання ліквідності і платоспроможності. Проте, його реалізація займає відносно багато часу і не завжди зручна при проведенні зовнішньої діагностики. Адже потрібно оцінювати не окремі показники чи коефіцієнти фінансового стану, а цілі моделі співвідношення активів і пасивів. З цих причин у методиках зовнішньої

діагностики зазвичай наводять інші підходи до оцінювання ліквідності і платоспроможності. Їх здійснення має багато спільного із аналізом ліквідності балансу підприємства, адже вони також ґрунтуються на вирізненні різних за ступенем ліквідності активів і порівнянням їх з короткостроковою заборгованістю підприємства. Наступним етапом для більш детального дослідження ліквідності та платоспроможності підприємства необхідно провести дослідження з використанням коефіцієнтний аналізу (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

**Динаміка показників платоспроможності та ліквідності
ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 рр.**

Назва показника	2 014р.	2 015р.	2 016р.	2017р	Абсолютний приріст		
					2015/2014	2016/2015	2017/2016
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,15	2,03	1,94	1,99	-1,11	-0,09	0,05
2. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	1,28	1,18	0,91	0,93	-0,10	-0,27	0,03
3. Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності (покриття)	0,21	0,86	0,45	0,70	0,65	-0,41	0,25
4. Коефіцієнт відволікання оборотних активів у запаси	0,59	0,42	0,53	0,67	-0,17	0,11	0,13
5. Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість	0,33	0,13	0,18	0,11	-0,20	0,05	-0,07
6. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	1,07	0,28	0,38	0,30	-0,78	0,09	-0,07
7. Чистий оборотний капітал	50 487	62 983	81 630	78 217	12496,00	18647,00	-3413,00

Проведене дослідження динаміки показників ліквідності та платоспроможності дозволило зазначити, що коефіцієнт абсолютної ліквідності за 2014-2017 рр. відповідає нормативному значенню. Спостерігається значне зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності в 2015-2017 роках в порівнянні з 2014 р., що є негативною тенденцією, тому що зменшується здатність підприємства негайно погасити свої борги. Слід зазначити, що на підставі коефіцієнта абсолютної ліквідності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» 2017-го року можна сказати про те, що на 199% це підприємство може покрити негайно свої зобов'язання за рахунок грошових коштів, які знаходяться у нього в наявності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності за період 2014-2017 років відповідає нормальному рівню, навіть вище. У 2014 році коефіцієнт склав 1,28 а у 2017 році зменшився на 0,35 і становить 0,93. Отже, ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» має можливість погасити короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів за відрахування запасів лише на 93 % при необхідній мінімальній нормі 70 %. Це є доказом раціонального використання фінансових ресурсів. Однак те, що показник зменшується це є негативним явищем. Потрібно зменшити кількість товару, збільшити запас грошових коштів.

Графічне відображення показників ліквідності наведено на рис. 2.4.

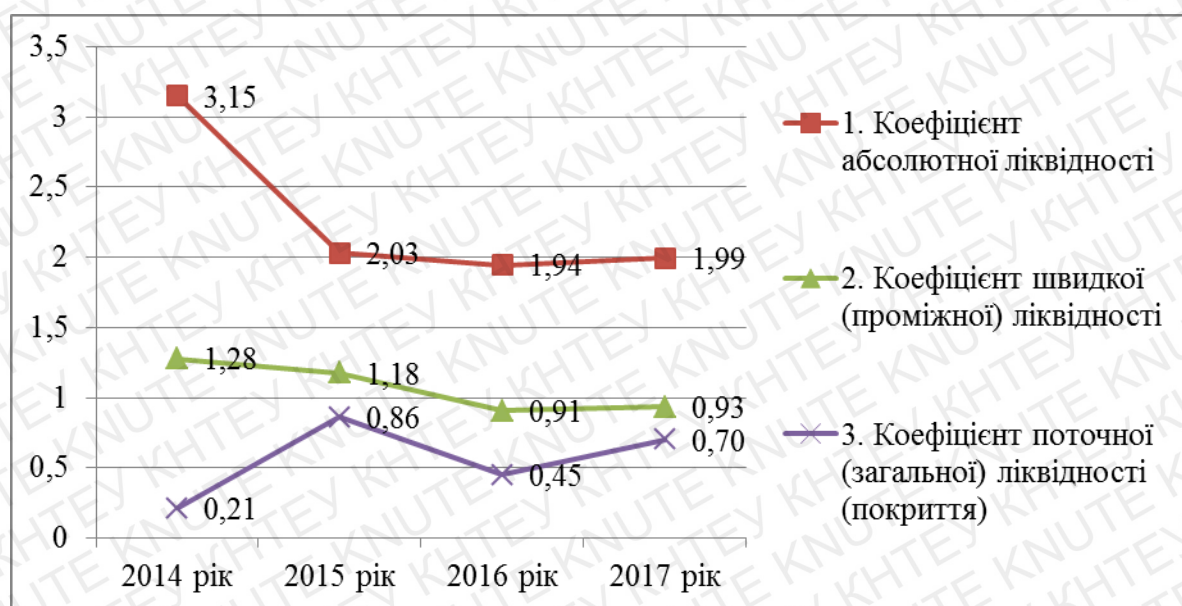

Рис. 2.4. Динаміка показників платоспроможності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за період 2014-2017 рр.

Коефіцієнт загальної ліквідності за досліджуваний період не відповідає нормативному значенню (не менше 1), що є також негативним для підприємства. За 2014 – 2017 роки спостерігається невелике збільшення цього показника від 0,21 до 0,70. Це відбулося за рахунок збільшення обігових активів. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (рис. 2.5) має дорівнювати одиниці. Цей коефіцієнт показує здатність підприємства розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторів. Дебіторська заборгованість в 2014р. у 1,07 рази перевищила кредиторську, в 2015р. – 0,28 рази, в 2016р. – 0,38 рази, та в 2017 р. – 0,30 рази.

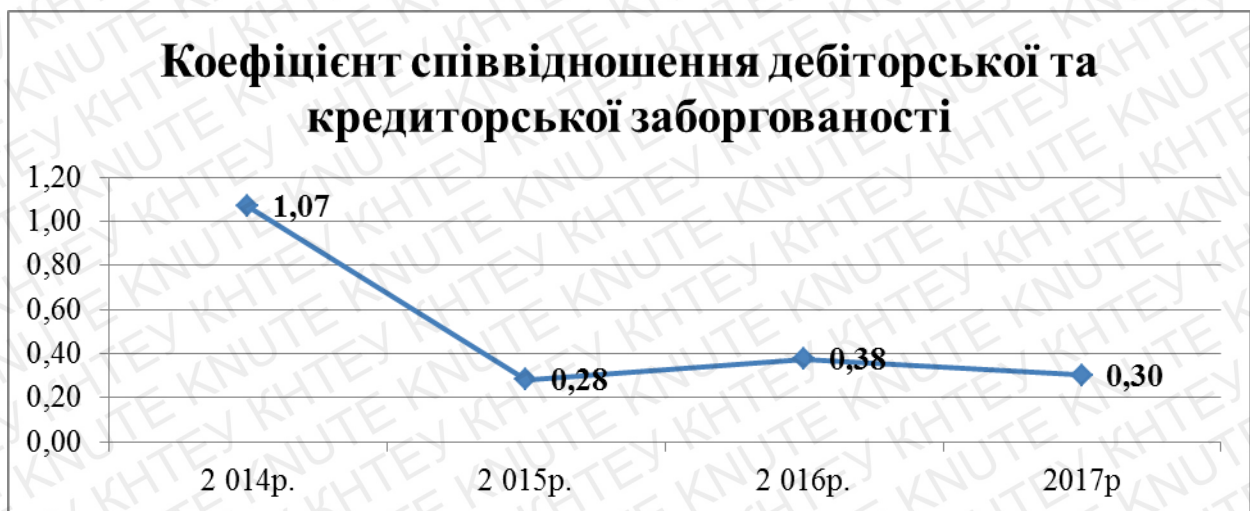

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнта співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості за 2014 – 2017 роки

Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість у 2017 р. зменшився порівняно з 2014 р., що є позитивним явищем, оскільки вказує на більш ефективне використання оборотних активів у господарській діяльності.

Показник, який характеризує чистий оборотний капітал за аналізований період збільшився на 27 730 тис.грн. Нормативне значення даного коефіцієнту: $K_{ч.об} > 0$, збільшення. Як бачимо із розрахунків, у 2015 році спостерігається тенденція до збільшення чистого оборотного капіталу, що є позитивною

ознакою функціонування ТОВ «БУК – Лізинговий Дім». Це свідчить про більш стрімке зростання оборотних активів, ніж поточних зобов'язань.

Не менш важливим параметром фінансового стану підприємства є його ділова активність, що обумовлює доцільність її оцінки. Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Спочатку проаналізуємо динаміку та структуру формування фінансових ресурсів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за період 2014-2017 роки (додаток А.1 та рис.2.6, 2.7, табл. 2.3).

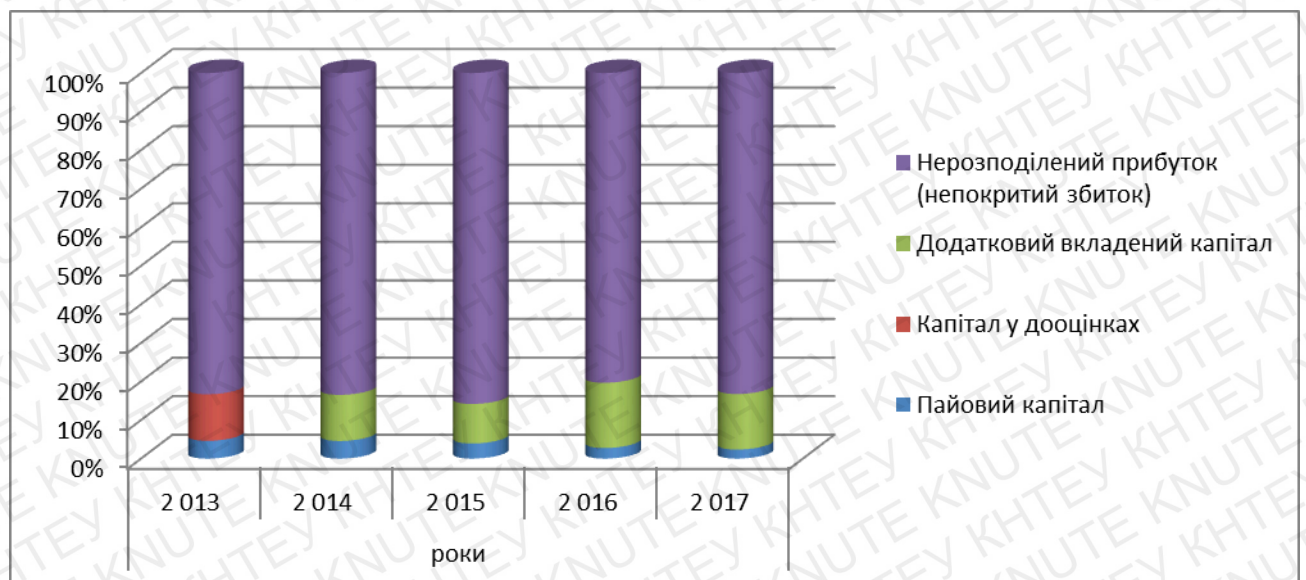

Рис. 2.6. Динаміка структури власних фінансових ресурсів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки

Проведені дослідження динаміку та структуру формування фінансових ресурсів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» (додаток А.1) за період 2014-2017 роки вказують на те, що загальна сума власного капіталу підприємства зростає, так у 2015 році порівняно з 2014 роком зростання склало 16,62%; у 2016 році порівняно з 2015 роком на 42,24% та у 2017 році порівняно з 2016 роком на 17,32%. Якщо аналізувати структуру джерел формування власних фінансових ресурсів підприємства (рис. 2.6) то можна відмітити, що щорічно за досліджуваний період найбільшу питому вагу складає нерозподілений

прибуток, також з 2014 року щорічно зростає частка додатково вкладеного капіталу і залишається незмінним пайовий капітал підприємства, що складає 3414 тис. грн.

Проведені дослідження щодо динаміки формування позикових фінансових ресурсів показали, що ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки взагалі не використовував довгострокові та короткострокові кредити. Так позикові фінансові ресурси підприємства формувались за рахунок поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями, за одержаними авансами, поточних забезпечень та інших поточних забезпечень. Динаміку структури позикових фінансових ресурсів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки наведено на рис. 2.7.

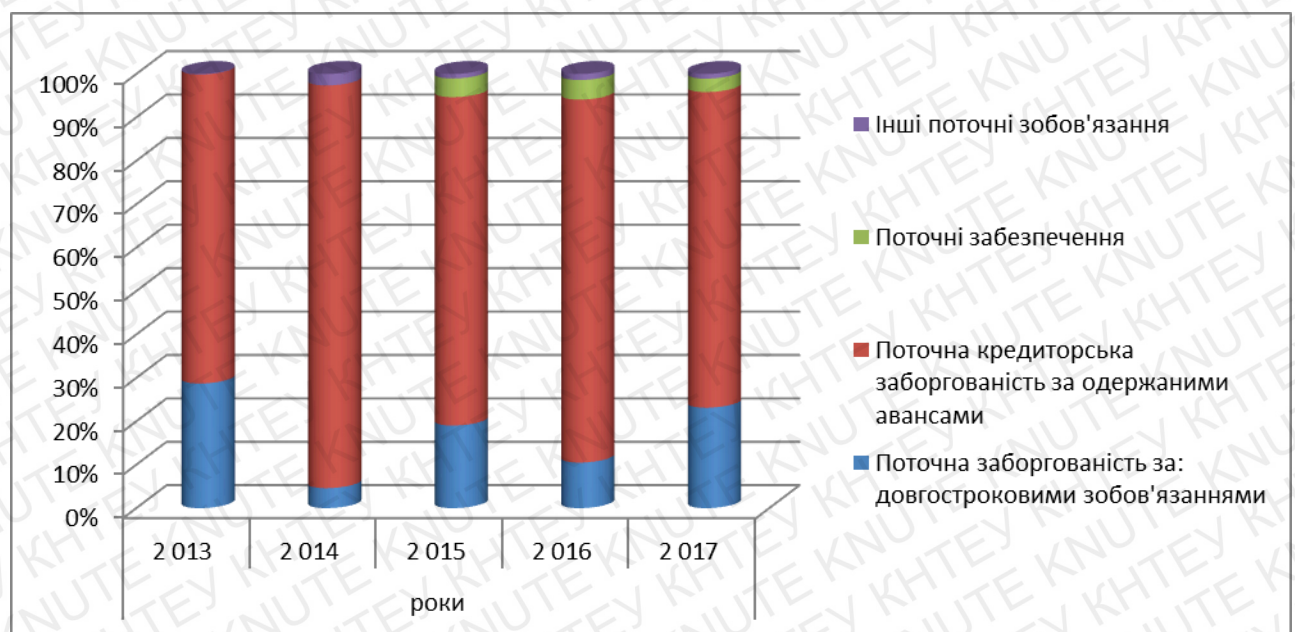

Рис. 2.7. Динаміка структури позикових фінансових ресурсів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки

Проведені дослідження структури джерел формування позикових фінансових ресурсів показали, що ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки показують, що в структурі з щорічним зростанням домінує поточна кредиторська заборгованість за одержаними.

Динаміка показників ділової активності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки наведена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Динаміка показників ділової активності
ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки**

Назва показника	2 014р.	2 015р.	2 016р.	2 017р.	Абсолютний приріст		
					2015/2014	2016/2015	2017/2016
1. Коефіцієнт оборотності Активів	0,56	0,85	0,73	1,01	0,29	-0,12	0,28
2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,76	1,06	0,89	1,34	0,30	-0,16	0,45
3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,67	5,12	5,57	9,15	2,45	0,44	3,58
4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,59	1,69	1,27	2,38	0,10	-0,41	1,10
5. Коефіцієнт оборотності Запасів	0,72	1,41	1,25	1,69	0,69	-0,17	0,44
6. Період обороту запасів, днів	497	254	289	214	-242	34	-75
7. Період обороту дебіторської заборгованості, днів	135	70	65	39	-65	-6	-25
8. Період обороту кредиторської заборгованості, днів	227	214	283	152	-14	69	-131
9. Довжина операційного циклу, днів	631	325	353	253	-307	28	-100
10. Довжина фінансового циклу, днів	404	111	70	101	-293	-41	31

Стійкий фінансовий стан підприємства значною мірою обумовлюється його діловою активністю. Головними якісними і кількісними критеріями ділової активності підприємства є: широта ринків збуту продукції, включаючи наявність поставань на експорт, репутація підприємства, ступінь плану

основних показників господарської діяльності, забезпечення заданих темпів їхнього росту, рівень ефективності використання ресурсів (капіталу), стійкість економічного росту, інвестиційна привабливість підприємства та його активність щодо залучення інвестиційних ресурсів.

У широкому розумінні цей термін означає маркетингове і комерційне просування підприємства за умов залучення максимально можливого ресурсного потенціалу із спрямуванням усього спектру зусиль. У вузькому ж розумінні ділова активність підприємства означає якість прийнятих управлінських рішень, що характеризується висококваліфікованим менеджментом, повноту віддачі вкладених зусиль та ефективне використання наявних виробничих та комерційних можливостей.

Доцільно зазначити (табл. 2,3), що коефіцієнт оборотності активів – це узагальнюючий показник оборотності всього капіталу, авансованого в майно (активи) підприємства. Коефіцієнт оборотності активів за аналізований період показує, що ефективність використання активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» підвищуються. Якщо в 2014 р. на кожну гривню залучених коштів було надано послуг на суму 0,56 гривень, то в 2017 р. – вже 1,01.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів вказує на те, скільки оборотів здійснили оборотні активи. Даний показник у 2014 р. становив 0,76, у 2015 році – 1,06, у 2016 році – 0,89, а у 2017 році вже 1,34, тобто збільшення показника протягом періоду дослідження є хорошою ознакою, адже свідчить про постійну роботу підприємства щодо поліпшення політики управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та іншими оборотними активами.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує на інтенсивність обертання заборгованості дебіторів перед підприємством. Позитивним є підвищення значення показника. Таким чином, в 2014 р. дебіторська заборгованість підприємства зробила 2,67 обороти, то уже в 2017 р. – 9,15 оборотів. Високе значення показника свідчить про ефективну політику управління відносинами з постачальниками.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має тенденцію зростання.

В 2014 році даний показник становить 1,59, в 2015 р. – 1,69, в 2016 році зменшився в порівнянні з 2015 р. та становить 1,27, а вже у 2017 році коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості збільшився майже в два рази, та має значення 2,38.

Отже, динаміку показників оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості можемо побачити на рисунку 2.8.

З вищенаведеної динаміки показників можемо побачити, що коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості значно перевищує коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

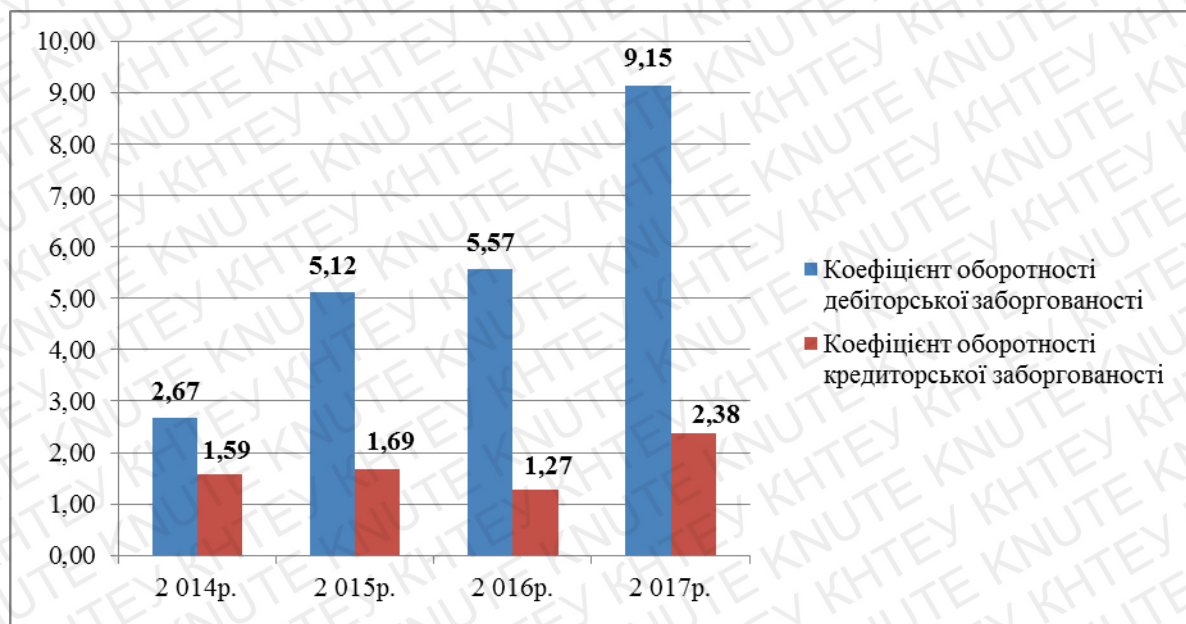

Рис. 2.8. Динаміка показників оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості

Коефіцієнт оборотності запасів за аналізований період збільшився. Так, у 2016 р. даний коефіцієнт становив 1,25, а у 2017 р. – 1,69, збільшився на 0,44. Чим більше значення цього коефіцієнта, тим вищий рівень оборотності запасів, що позитивно відображається на забезпеченні обсягу реалізації продукції. Розрахувавши період обороту запасів можна сказати що, для забезпечення

поточного рівня реалізації продукції поповнення запасів слід зробити через 214 днів.

Довжина операційного циклу у 2017 році тривала 253 днів. Відносно попереднього року вона зменшилася на 100 днів. Довжина фінансового циклу у 2017 році становить 101 днів, що на 303 днів менше ніж у 2014 році. Скорочення операційного та фінансового циклів у динаміці сприймається як позитивна тенденція. Якщо скорочення операційного циклу може бути зроблено за рахунок прискорення виробничого процесу та оборотності дебіторської заборгованості, то фінансовий цикл може бути скорочений як за рахунок даних факторів, так і за рахунок деякого уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

2.2. Оцінка фінансової стійкості та рентабельності діяльності підприємства

Оцінка фінансової стійкості є важливим показником фінансового стану будь-якого підприємства, адже цей показник характеризує стан активів (пасивів) підприємства, що гарантує постійну платоспроможність та може вчасно розраховуватись за своїми боргами та зобов'язаннями.

Як уже зазначалося, до оцінки фінансової стійкості підприємства є безліч підходів, які враховують свої особливості та різний набір показників. Нами було досліджено два підходи: аналіз абсолютних показників фінансової стійкості та аналіз відносних показників фінансової стійкості. Для початку використаємо перший метод, який полягає у визначенні трикомпонентного типу фінансової стійкості (аналіз покриття власним капіталом, довгостроковим капіталом та загальним об'ємом капіталу підприємства вартості запасів та витрат).

Для визначення фінансової стійкості і встановлення типу фінансової ситуації проведемо дослідження в табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

**Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості
ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 рр., тис. грн.**

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Вартість власного капіталу підприємства	74598	86999	123746	145183
Вартість необоротних активів підприємства	24111	24016	42116	45438
Наявність власних оборотних коштів	50487	62983	81630	99745
Наявність власного капіталу та довгострокових зобов'язань	50487	62983	81630	99745
Короткострокові кредити банків	23519	61029	86427	78721
Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат	74006	124012	168057	178466
Сума запасів та витрат	43938	52288	89668	104947
Надлишок або нестача власних оборотних коштів для формування запасів та витрат	6549	10695	-8038	-5202
Надлишок або нестача довгострокового капіталу для покриття запасів та витрат	6549	10695	-8038	-5202
Надлишок або нестача загальної суми основних джерел формування запасів та витрат	30068	71724	78389	73519
Тип фінансової стійкості	Абсолютна стійкість	Абсолютна стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан

За рівнем покриття різних видів джерел суми запасів і витрат розрізняють такі види фінансової стійкості підприємства: абсолютна стійкість фінансового стану, коли власні джерела формування оборотних активів покривають запаси і витрати. При цьому наявність власних джерел формування оборотних активів визначається за балансом підприємства як різниця між сумою джерел власних та прирівняних до них коштів і вартістю основних фондів та інших необоротних активів; нормальний стійкий фінансовий стан, коли запаси і втрати покриваються сумою власних джерел формування оборотних активів і довгостроковими позиченими джерелами; нестійкий фінансовий стан, коли запаси і витрати покриваються сумою власних джерел формування оборотних активів, довгострокових позикових джерел, короткострокових кредитів і позик; кризовий фінансовий стан, коли запаси і витрати не покриваються всіма видами можливих джерел їх забезпечення (власних, позикових та ін.), підприємство перебуває на межі банкрутства. На основі обчисленого трикомпонентного показника фінансової стійкості було визначено типи фінансової стійкості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» протягом 2014-2017 рр. На початку досліджуваного періоду ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» характеризувався абсолютною фінансовою стійкістю. Таким чином, дане підприємство мало змогу покривати оборотні активи власним оборотним капіталом. Тому ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» залучало необхідні ресурси для забезпечення виробництва оборотними активами у вигляді довгострокових і короткострокових позик.

Протягом 2016 – 2017 рр. фінансова стійкість ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» значно погіршилася. Загалом, основна частина власних коштів була витрачена на оновлення необоротних активів, а придбання оборотних активів було здійснено майже за рахунок лише позикових коштів. Це спричинило порушення платоспроможності підприємства, що призвело до виникнення нестійкого фінансового стану підприємства протягом цих років. ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» покривало оборотні активи в основному за рахунок короткострокових (поточних) зобов'язань.

Отже, провівши аналіз фінансової стійкості за методом абсолютних показників та визначивши трикомпонентні типи фінансової стійкості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» протягом досліджуваного періоду, можна зробити висновок про те, що ситуація на підприємстві значно погіршилася, що призвело до неспроможності підприємства в повній мірі покривати оборотні активи за допомогою власних оборотних коштів та залучених, і необхідності стрімкого зростання вартості останніх. Це і спричинило виникнення нестійкого фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» протягом 2016 – 2017 років. Поряд з абсолютними показниками в процесі аналізу необхідно розглянути відносні показники (коефіцієнти) фінансової стійкості. Для цього нами було виділено ряд показників, які найбільш повно дозволяють визначити рівень фінансової стійкості, характеризують структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, та незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Проведемо дослідження динаміки відносних показників фінансової стійкості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» наведені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

**Динаміка відносних показників фінансової стійкості
ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» 2014-2017 рр.**

Назва показника	2 014р.	2 015р.	2 016р.	2 017р.	Абсолютний приріст		
					2015/2014	2016/2015	2017/2016
1. Коефіцієнт незалежності (автономії)	0,76	0,59	0,59	0,65	-0,17	0,00	0,06
2. Коефіцієнт фінансової залежності	1,32	1,70	1,70	1,54	0,39	0,00	-0,16
3. Коефіцієнт фінансування	0,32	0,70	0,70	0,54	0,39	0,00	-0,16
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,68	0,72	0,66	0,69	0,05	-0,06	0,03
5. Коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами	1,15	1,21	0,91	0,95	0,06	-0,30	0,04
6. Коефіцієнт фінансової стабільності	2,15	1,03	0,94	1,27	-1,11	-0,09	0,32

Проведені дослідження відносних показників фінансової стійкості (табл. 2.5), можна зробити висновок, що коефіцієнт автономії у 2015-2016 рр. мав однакове значення, тобто 0,59, у порівнянні з 2014 роком – 0,76, він дещо знизився, тобто відбулися деякі погіршення фінансового стану. Коефіцієнт незалежності (автономії) характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Чим вище значення коефіцієнту, тим кращий фінансовий стан підприємства. Проте, за аналізований період даний показник відповідає нормативу і таке його значення свідчить, що в основному підприємство фінансує за рахунок власних засобів.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта автономії. Нормативне значення 1,66-2,5. В 2014 році на кожну гривню власних коштів припадає 1.32 грн. пасивів. Значення показника у першому році нижче нормативного рівня. В 2015-2016 рр. значення показника становить 1.70 гривень, що на 0,38 більше, ніж роком раніше. Однак значення показника в нормативних межах, тому фінансові ризики підприємства знаходяться на прийнятному рівні. Наглядно наведемо динаміку зміни певних показників стійкості підприємства (рис. 2.9.).

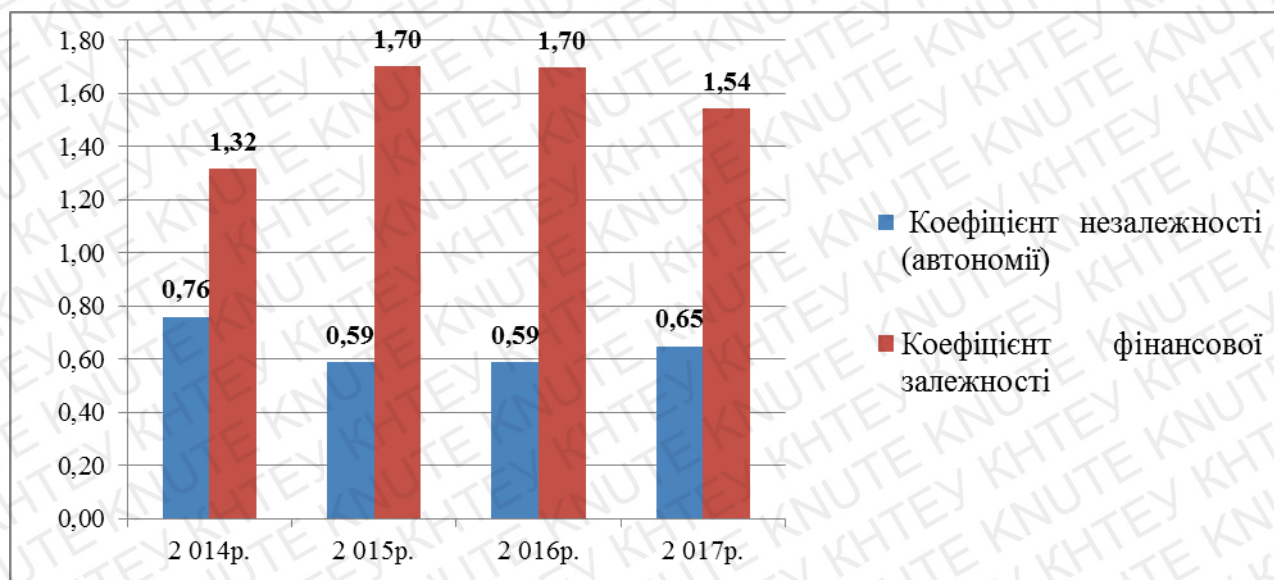

Рис. 2.9. Динаміка зміни показників автономії та фінансової залежності за 2014-2017 рр.

Коефіцієнт фінансування у 2015 році зріс вдвічі (з 0,32 до 0,70), порівнюючи з 2014 роком, а вже у 2017 році має тенденцію до зменшення (з

0,70 до 0,54). Значення цього коефіцієнта на 2017 рік свідчить про те, що на кожну гривню власних коштів припадає 0,54 грн залучених коштів. Збільшення показника є негативною тенденцією, але він не є більше 1, тобто, фінансова стійкість ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» не є в критичному стані.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу має позитивну тенденцію до збільшення і показує що в 2014 р. для фінансування поточної діяльності використовувалося 68% власного капіталу, в 2015 р. – 72%, в 2016 р. – 66% та в 2017 р. – 69%. Чим вищим є показник, тим кращий фінансовий стан підприємства, забезпечується більш достатня гнучкість у використанні власних коштів підприємства.

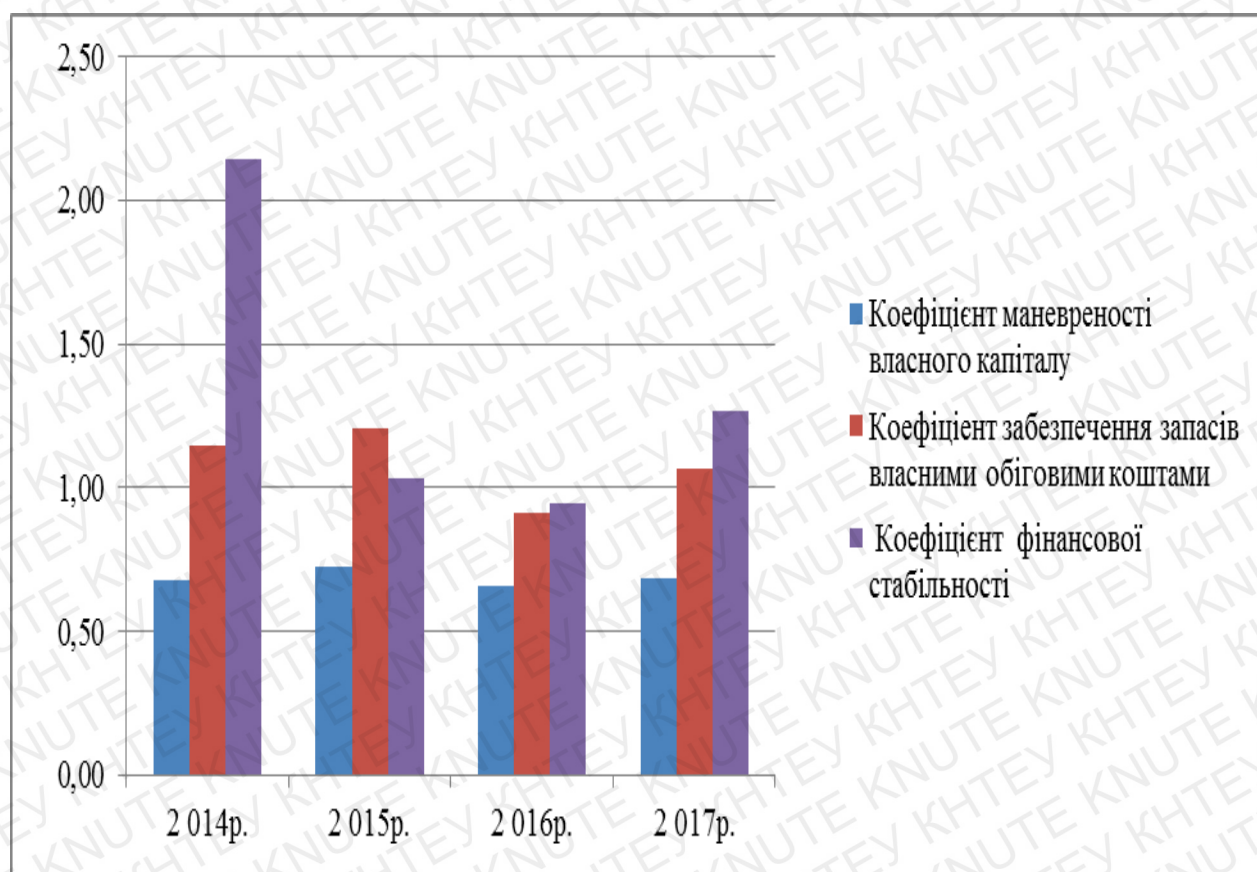

Рис. 2.10. Динаміка зміни показників фінансової стійкості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 рр.

На основі досліджень показників фінансової стійкості (табл. 2.5 та рис. 2.10) необхідно зазначити, що коефіцієнт забезпеченості запасів власними обіговими коштами у 2014 році ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» було здатне

повністю профінансувати формування запасів за рахунок постійних джерел фінансування. На кожну гривню запасів припадає 1,15 гривні власних оборотних коштів. Відповідно, у 2015 році – 1,21 грн., у 2016 р. ситуація злегка змінилася, на кожну гривню запасів припадає 0,91 грн. власних оборотних коштів, а вже у 2017 році – 1,06 грн.

Показник фінансової стабільності свідчить про забезпеченість заборгованості власними засобами. Перевищення власними коштами позикових свідчить про фінансову стійкість підприємства. В 2014 році підприємство було фінансово стійким. В 2015 році на кожну гривню зобов'язань припадає 1,03 грн. власних фінансових коштів, тобто підприємство було фінансово стійким в цьому році. На кінець аналізованого періоду значення показника становило 1,27 грн. Отже, проведений аналіз показників фінансової стійкості протягом 2014 – 2017 рр. показав, що більшість розрахованих коефіцієнтів знаходилися в межах нормативних значень. Наступним етапом необхідно дослідити формування фінансових результатів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» (табл. 2.6).

Проведені дослідження щодо формування фінансових результатів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки (табл. 2.6) вказує на те, що у 2013 році підприємство було збитковим, але у 2014 році підприємство хоча отримало менший чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 22% порівняно з 2013 роком все ж подолато критичний стан і отримало чистий прибуток в розмірі 816 тис. грн. Наступні досліджувані роки ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» показує щорічний приріст валового прибутку, так на кінець досліджуваного періоду порівняно з 2016 роком він зріс на 29%. За період 2014-2016 роки прослідковується позитивна тенденція зниження витрат на збут, так у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшення склало 58%. На кінець досліджуваного періоду підприємство порівняно з 2016 роком на 17% більше отримало чистого прибутку.

Таблиця 2.6

**Динаміка формування фінансових результатів ТОВ «БУК –
Лізинговий Дім» за 2013-2017 рр.**

Стаття	Роки, тис.грн.					Абсолютні зміни, тис. грн.				Темп приросту, %			
	2 013	2 014	2 015	2 016	2 017	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	68500	53508	104527	130505	218144	-14992	51019	25978	87639	-22	95	25	67
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	39843	32731	68001	88492	163779	-7112	35270	20491	75287	-18	108	30	85
Валовий прибуток	28657	20777	36526	42013	54365	-7880	15749	5487	12352	-27	76	15	29
Інші операційні доходи	1766	637	4604	6128	8160	-1129	3967	1524	2032	-64	623	33	33
Адміністративні витрати	2500	2188	2867	3392	4765	-312	679	525	1373	-12	31	18	40
Витрати на збут	26546	16681	10171	4237	4842	-9865	-6510	-5934	605	-37	-39	-58	14
Інші операційні витрати	4345	1114	10111	13952	14600	-3231	8997	3841	648	-74	808	38	5
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	0	1431	17981	26560	38318	1431	16550	8579	11758	100	1157	48	44
збиток	2968					-2968	0	0	0	-100	0	0	0
Інші фінансові доходи	0	7	900	1914	2145	7	893	1014	231	100	1275 7	113	12
Інші доходи	87	11	30	12	40	-76	19	-18	28	-87	173	-60	233
Інші витрати	2192	322	0	2	2	-1870	-322	2	0	-85	-100	100	0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток	0	1117	18911	28484	40501	1117	17794	9573	12017	100	1593	51	42
збиток	5073	0	0	0	0	-5073	0	0	0	-100	0	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1699	301	3963	0	7298	-1398	3662	-3963	7298	-82	1217	-100	100
Чистий прибуток	0	816	14948	28484	33203	816	14132	13536	4719	100	1732	91	17
збиток	6772	0	0	0	0	-6772	0	0	0	-100	0	0	0

Для достовірності основних аспектів фінансової діяльності необхідно проаналізувати показники рентабельності, в поєднанні всі досліджувані показники дають змогу знизити ймовірність виникнення кризових фінансових ситуацій та сприяють стабілізації фінансового стану підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Динаміка показників рентабельності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім»
за 2014 – 2017 рр.**

Назва показника	2 014р.	2 015р.	2 016р.	2 017р.	Абсолютний приріст		
					2015/2014	2016/2015	2017/2016
1. Рентабельність активів,%	0,86	12,15	15,90	16,10	11,29	3,76	0,19
2. Рентабельність оборотних активів,%	1,16	15,10	19,50	20,43	13,94	4,41	0,93
3. Рентабельність продукції,%	2,49	21,98	32,19	20,27	19,49	10,21	-11,92
4. Рентабельність продажу за чистим прибутком,%	1,53	14,30	21,83	15,22	12,78	7,53	-6,61
5. Рентабельність власного капіталу,%	1,10	18,50	27,03	24,69	17,40	8,53	-2,34
6. Період окупності власного капіталу,%	91	5	4	4	-86	-2	0

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання (табл. 2.6), так рентабельність активів характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку, тобто показує, який прибуток приносить кожна гривня, вкладена в активи підприємства. У даному випадку цей показник для ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у 2014 р. складає лише 0,86 грн., але з 2015 року спостерігається значне зростання показника. Таким чином, в 2015 році сума прибутку становить 12,15 грн. на 1 грн активів, в 2016 р. – 15,90 грн. та в 2017 р. - 16,10 грн.

Із розрахованих даних (табл. 2.7) видно, що рентабельність оборотних активів збільшується з кожним роком. Це означає що підприємства ефективно використовують свої оборотні активи для отримання прибутку. У 2015 році порівняно з 2014 показник збільшився на 13,94, у 2016 році порівняно з 2015

він виріс на 4,41. Щодо показника рентабельності власного капіталу то він характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство. В 2014 році кожна вкладена власниками гривня коштів принесла їм 1,10 гривень чистого прибутку. Це низький показник, який свідчить про незадовільну ефективність роботи підприємства. Зростання показника в 2015 році порівняно з 2014 на 17,40 грн., свідчить про позитивне явище.

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання (табл. 2.7), так рентабельність активів характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку, тобто показує, який прибуток приносить кожна гривня, вкладена в активи підприємства. У даному випадку цей показник для ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у 2014 р. складає лише 0,86 грн., але з 2015 року спостерігається значне зростання показника. Таким чином, в 2015 році сума прибутку становить 12,15 грн. на 1 грн активів, в 2016 р. – 15,90 грн. та в 2017 р. - 16,10 грн. Отже, проаналізувавши показники рентабельності активів, рентабельності оборотних активів та рентабельності власного капіталу, можемо зробити висновок, що збільшення даних показників є позитивним явищем для ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» (рис. 2.11.).

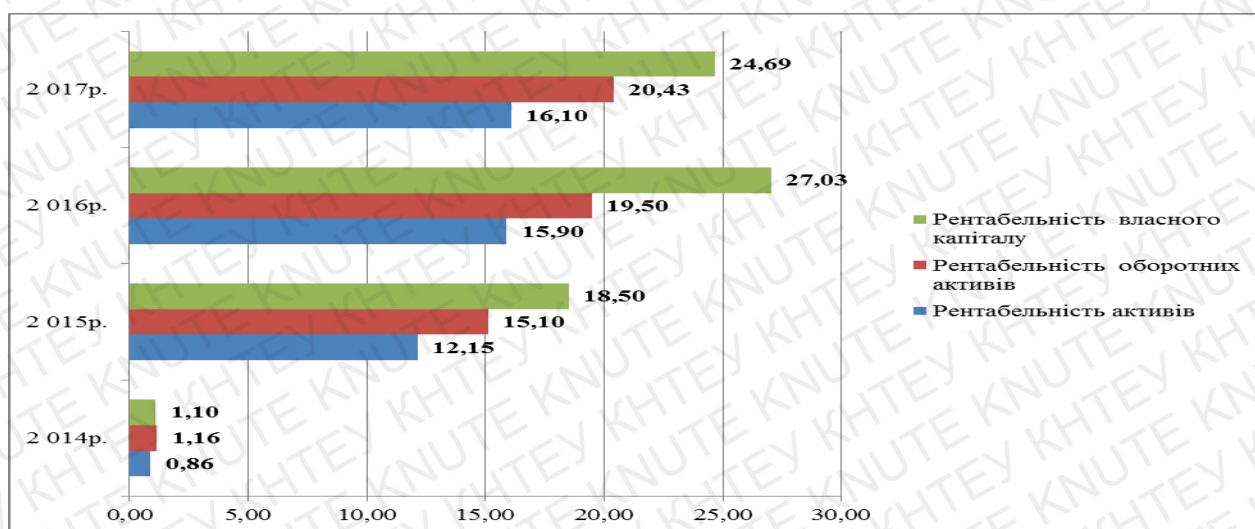

Рис. 2.11. Динаміка показників рентабельності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» в 2014 – 2017 рр.

Рентабельність продажу за чистим прибутком визначає частку чистого прибутку у чистому доході від реалізації продукції підприємства і показує, скільки чистого прибутку припадає на одиницю чистого доходу від реалізації продукції підприємства. Отже, в 2014 році підприємство отримувало 1,53 гривень чистого прибутку з одиниці чистого доходу, в 2015 – 14,30 грн., в 2016 – 21,83 грн., та в 2017 – 15,22 гривень. За результатами аналізу бачимо, має місце занадто низька рентабельність продажу в 2014 році, значне збільшення показника спостерігається в 2016 році (рис.2.12.).

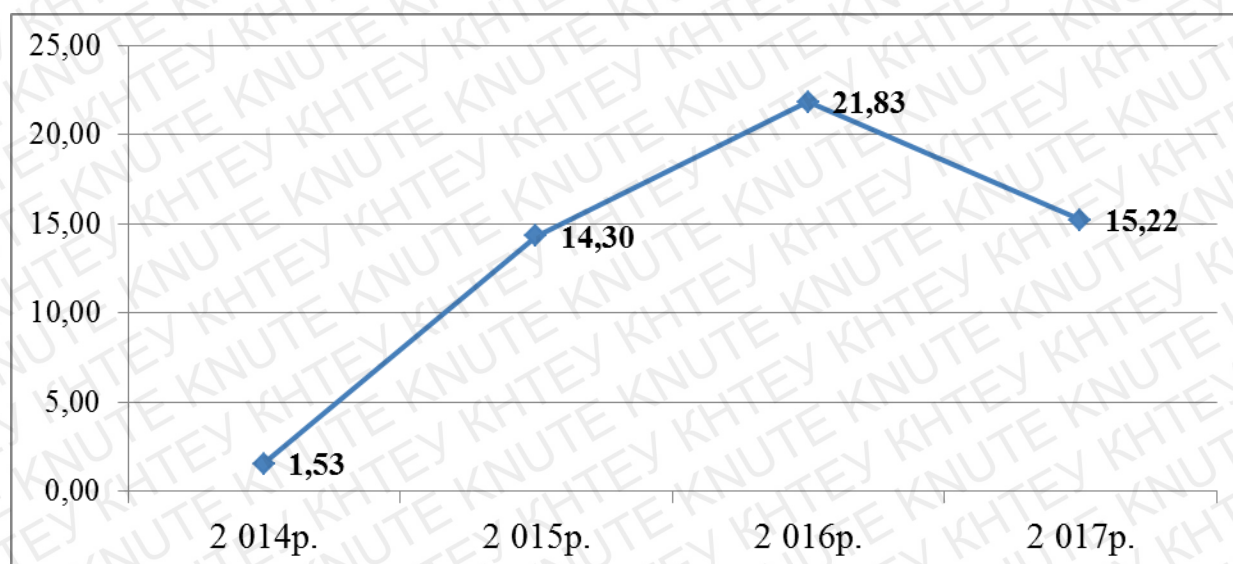

Рис. 2.12. Динаміка показника рентабельності продажу за чистим прибутком ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 рр.

Період окупності власного капіталу характеризує за який період власний капітал буде компенсований чистим прибутком. Відповідно, в 2014 році чистий прибуток компенсує власний капітал за 91 рік, в 2015 р. – 5 років, в 2016 та 2017 р. через 4 роки. Значення даного показника зменшилося в 2015 році порівняно з 2014 роком на 86 років, це є позитивним явищем для діяльності підприємства. Проаналізувавши показники рентабельності можна зробити висновок, що ефективність вкладання коштів у дане підприємство збільшується.

Отже, згідно показників рівня рентабельності можна оцінити довгострокове благополуччя підприємства, тобто здатність підприємства одержувати достатній прибуток на здійснені інвестиції. Для власників капіталу підприємства даний показник є більш привабливим індикатором, ніж показники фінансової стійкості і ліквідності, які визначаються на основі співвідношення окремих статей балансу. У зв'язку з тим, що показники рентабельності визначають зв'язок між сумою прибутку та величиною вкладеного капіталу, вони можуть бути використані в процесі прогнозування прибутку підприємства. Оцінка передбачуваного прибутку базується на рівні прибутковості за попередні періоди з урахуванням прогнозованих змін.

2.3. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства

На сьогоднішній день в економічній літературі існує безліч методик оцінки фінансового стану підприємства, в основі яких покладено співставлення абсолютних та відносних показників. Тому в практичній діяльності перед працівником моніторингової служби постає складна задача вибору методики проведення оцінки фінансового стану підприємства, яка б об'єктивно відображала його господарську діяльність.

Вирішенням вказаної проблеми може стати розробка єдиної методологічної основи інтегральної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила всебічно оцінити фінансово-господарську діяльність підприємства, визначити недоліки в його роботі та відшукати шляхи поліпшення фінансового стану підприємства. Інтегральна оцінка є ефективним механізмом аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств [9, с.196]. Це зумовлює важливість визначення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства і актуальність питань, пов'язаних з розробкою нових і поліпшенням існуючих методик її проведення.

Методологія розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства має задовольняти вимоги системного підходу. У зарубіжних

науково-практичних джерелах інтегральна оцінка фінансового стану розглядається з позиції прогнозування ймовірності банкрутства, досить надійним методом інтегральної оцінки загрози банкрутства підприємств у світовій практиці є визначення коефіцієнта фінансування важколіквідних активів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Динаміка інтегральної оцінки загрози банкрутства підприємств за допомогою коефіцієнта фінансування важко ліквідних активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки

Показники	Роки			
	2 014	2 015	2 016	2 017
середня вартість необоротних активів (НА)	24623,5	24063,5	33066	43777
середня вартість поточних запасів товарно-матеріальних цінностей (без запасів сезонного зберігання) (ЗТМЦ)	45149	48072,5	70921,5	91690
середня вартість власного капіталу (ВК)	74267,5	80798,5	105372,5	134464,5
середня вартість довгострокових банківських кредитів (ДК)	0	0	0	0
середня вартість короткострокових банківських кредитів (КК)	0	0	0	0
ВК+ДК	74268	80799	105373	134465
ВК+ДК+КК	74268			
НА+ЗТМЦ	69772,5	72136	103987,5	135467
ВК > НА+ЗТМЦ - дуже низька ймовірність банкрутства	ВК > НА+ЗТМЦ - дуже низька ймовірність банкрутства	ВК > НА+ЗТМЦ - дуже низька ймовірність банкрутства	ВК > НА+ЗТМЦ - дуже низька ймовірність банкрутства	ВК < НА+ЗТМЦ - можлива ймовірність банкрутства
ВК+ДК > НА+ЗТМЦ - низька ймовірність банкрутства	ВК+ДК > НА+ЗТМЦ - низька ймовірність банкрутства	ВК+ДК > НА+ЗТМЦ - низька ймовірність банкрутства	ВК+ДК > НА+ЗТМЦ - низька ймовірність банкрутства	ВК+ДК+КК < НА+ЗТМЦ - висока ймовірність банкрутства
ВК+ДК+КК > НА+ЗТМЦ - висока ймовірність банкрутства; ВК+ДК+КК < НА+ЗТМЦ - дуже висока ймовірність банкрутства	ВК+ДК+КК > НА+ЗТМЦ - висока ймовірність банкрутства	ВК+ДК+КК > НА+ЗТМЦ - висока ймовірність банкрутства	ВК+ДК+КК > НА+ЗТМЦ - висока ймовірність банкрутства	ВК+ДК+КК < НА+ЗТМЦ - дуже висока ймовірність банкрутства

Фінансовий стан підприємства, характеризується множиною певних фінансових показників, тому для співставлення та упорядкування окремих підприємств виникає необхідність агрегування усіх ознак множини до одного кількісного показника, яким є інтегральна оцінка. Розрахунок інтегрального показника фінансового стану підприємства, який може бути проведений органами державного управління, в рамках моніторингу фінансового стану підприємств та вирішення питань надання їм фінансової допомоги; кредитними відділами банків, при прийнятті рішення про надання кредитів; постачальниками, які оцінюють можливості підприємства розплатитися за товари; інвесторами, яких цікавить інвестиційна привабливість підприємства.

Проведена дослідження інтегральна оцінка загрози банкрутства підприємств за допомогою коефіцієнта фінансування важко ліквідних активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки дозволив визначити, що у 2014 році підприємство має стійкий фінансовий стан та за двома показниками має дуже низьку ймовірність банкрутства, за винятком третього показника, який вказує на високу ймовірність банкрутства. Це свідчить про порушення в діяльності підприємства, так як аналогічна тенденція спостерігається і в наступних 2015-2016 роках. У 2017 році взагалі по всіх показниках було зазначено порушення фінансового стану підприємства та дуже висока ймовірність банкрутства підприємства. Таким чином дана інтегральна оцінка дозволяє фінансовим менеджерам завчасно виявити порушення в діяльності підприємства.

Проведемо аналіз ймовірності банкрутства за допомогою моделі Терещенко (табл. 2.9). Ця модель була побудована на основі кількох методик прогнозування банкрутства.

Таблиця 2.9

Дискримінанта оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки за моделлю Терещенка

Показники	Роки			
	2 014	2 015	2 016	2 017
X1 (відношення грошових надходжень до суми зобов'язань)	0,0250	0,7787	-0,1587	0,0729
X2 (відношення валюти балансу до суми зобов'язань)	4,1718	2,4255	2,4318	2,5708
X3 (відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів)	0,0116	0,1510	0,1950	0,2043
X4 (відношення прибутку до виручки)	0,03	0,17	0,20	0,18
X5 (відношення виробничих запасів до виручки)	0,82	0,50	0,69	0,43
X6 (відношення виручки до основного капіталу)	2,58	7,50	7,08	10,92
Значення Z ($Z_{TEP} = 1,5X1 + 0,08X2 + 10X3 + 5X4 + 0,3X5 + 0,1X6$)	1,12	4,63	3,84	4,46
ZTEP > 2 – банкрутство не загрожує; 1 < ZTEP < 2 – фінансова стійкість порушена; 0 < ZTEP < 1 – існує загроза банкрутства	1 < ZTEP < 2 – фінансова стійкість порушена	ZTEP > 2 – банкрутство не загрожує	ZTEP > 2 – банкрутство не загрожує	ZTEP > 2 – банкрутство не загрожує

Проведене дослідження фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки за моделлю Терещенка (табл. 2.9) дозволив зробити наступні висновки: у 2014 році фінансова стійкість підприємства порушена, хоча в наступні роки 2015-2017 роки ситуація покращилась і банкрутство не загрожує. Наглядно динаміка інтегрального показника (універсальної дискримінантної функції Терещенка) ймовірності банкрутства наведено на рис. 2.13. Важливість і необхідність оцінки фінансового стану підприємства обумовлена необхідністю виявлення та усунення збитковості, банкрутства та неплатоспроможності підприємства, що зазнає в Україні велика кількість підприємств. Реальний фінансовий стан ускладнюється недосконалими методами та підходами до його оцінки. Ці проблеми завжди будуть актуальними для всіх підприємств незалежно від їх форм господарювання. Аналітик постійно стикається с проблемою, коли підприємство прибуткове, але не платоспроможне і знаходиться на межі банкрутства.

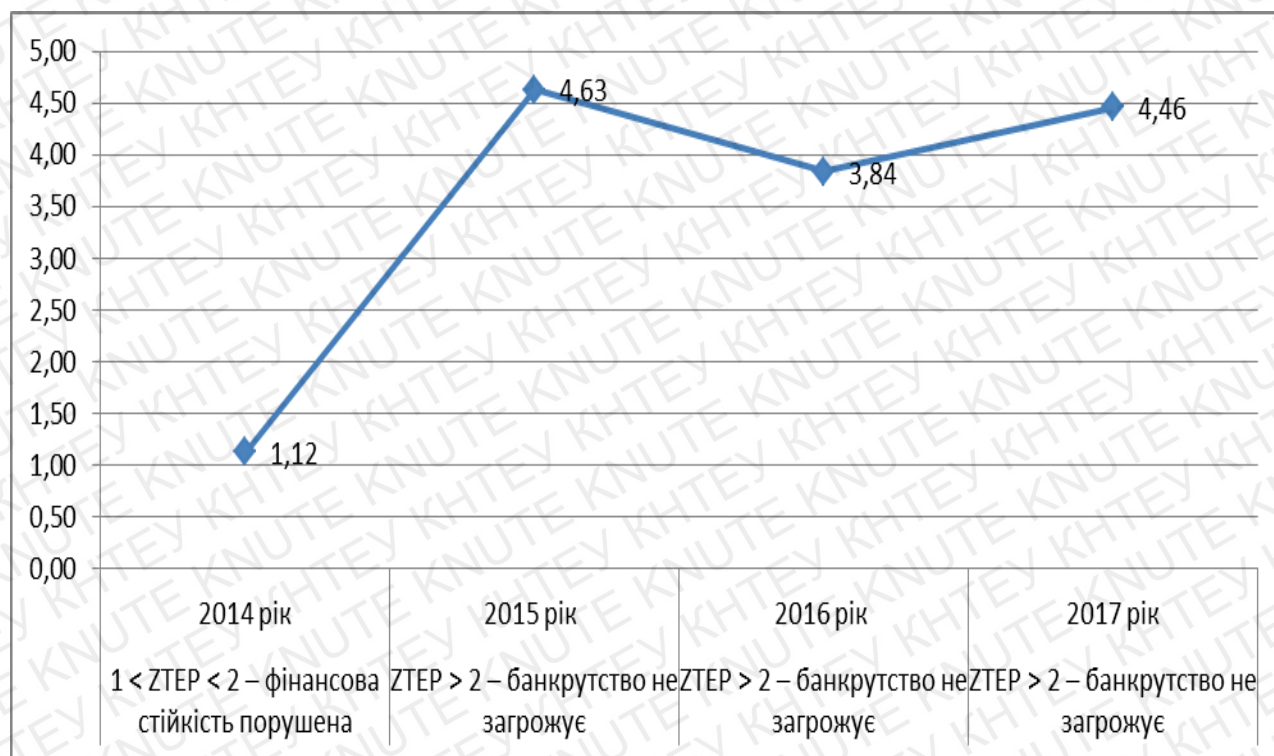

Рис. 2.13. Динаміка інтегрального показника (універсальної дискримінантної функції Терещенка) ймовірності банкрутства ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки

Слід зазначити, що застосування адекватної моделі оцінки ймовірності банкрутства також є актуальною не тільки для підприємств, що зіткнулися з фінансовою кризою, але й для підприємств з фінансово стійким станом. Але, якщо для фінансово стійких підприємств така модель є показником рівня фінансової кризи, то для фінансово стійких підприємств зазначена модель має застосовуватися для своєчасного запобігання розвитку ризику втрати фінансової стійкості. Результативність фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств визначається насамперед його фінансовим станом. Інтегральна оцінка фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки наведена в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Інтегральна оцінка фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за
2014-2017 роки**

Показник	Стандартні значення фінансових показників та їх вагові коефіцієнти		2014р		2015р		2016р		2017р	
	значення ваги в інтегральній оцінці	показник кореляції	фактичне значення фінансового показника	Стандартний фінансовий показник	фактичне значення фінансового показника	Стандартний фінансовий показник	фактичне значення фінансового показника	Стандартний фінансовий показник	фактичне значення фінансового показника	Стандартний фінансовий показник
	w _i	a _i	x _i	s _i	x _i	s _i	x _i	s _i	X _i	S _i
Показники ефективності використання капіталу										
Прибутковість поточних активів	6	0,1	0,01	0,51	0,12	7,29	0,16	9,54	0,15	9,18
Ефективність використання власного капіталу	2	0,06	0,01	0,37	0,19	6,17	0,27	9,01	0,25	8,23
Загальна рентабельність продукції	10	0,1	0,02	2,49	0,22	21,98	0,32	32,19	0,20	20,27
Рентабельність продажу по чистому прибутку	4	0,05	0,02	1,22	0,14	11,44	0,22	17,46	0,15	12,18
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3	2,4	0,76	0,95	1,06	1,32	0,89	1,12	2,60	3,25
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3	5	1,59	0,95	1,69	1,01	1,27	0,76	4,03	2,42
Z				6,49		49,21		70,08		55,52
Показники платоспроможності та ліквідності										
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2	0,2	3,15	31,47	2,03	20,32	1,94	19,44	1,99	19,94
Коефіцієнт покриття	2	0,7	0,21	0,61	0,86	2,46	0,45	1,28	0,57	1,62
Y				32,08		22,78		20,73		21,55
Показники фінансової стійкості										
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	2	0,1	1,15	22,99	1,21	24,12	1,21	24,12	1,06	21,28
Коефіцієнт фінансової незалежності	2	0,5	0,76	3,04	0,59	2,35	0,59	2,35	0,65	2,59
X				26,03		26,47		26,47		23,87
Інтегральний показник (I)				64,60		98,46		117,28		100,95

Тому необхідно мати інтегральний показник, який однозначно дасть характеристику підприємству. Аналіз фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» на основі методики інтегральної оцінки фінансового стану (наведеної в п. 1.3) дозволили стверджувати, що ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» протягом 2014-2017 років ефективно використовувало капітал. Оцінка фінансового стану підприємства за наведеною методикою також вказує що підприємство за досліджувані роки належить до 8 типу фінансового стану, тобто це успішне підприємство з достатньо високим рівнем ефективності використання капіталу, оптимальною структурою фінансування поточної діяльності та високим рівнем ліквідності і платоспроможності. Також, в залежності від значення інтегрального показника Клементьєва О. Ю, розробила п'ятиступеневу градацію видів фінансового стану: незадовільний, задовільний, нестабільний, впевнений, куражний (див. п.1.3).

Вибір методу проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства залежить від низки чинників:

- типу економічної системи,
- ступеня розвинутої ринкових відносин,
- особливостей побудови балансу та інших форм звітності,
- галузевих особливостей,
- виду діяльності,
- форми власності підприємства тощо.

Таким чином, проведена інтегральна оцінка фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» дозволила визначити за 2014-2017 роки тип та вид фінансового стану підприємства (табл. 2.11 та рис. 2.14). Проведена інтегральна оцінка фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки засвідчує про успішну діяльність підприємства з достатньо високим рівнем ефективності використання капіталу, оптимальною структурою фінансування поточної діяльності та високим рівнем ліквідності і платоспроможності.

Таблиця 2.11

**Визначення типу та виду фінансового стану
ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 року**

Рік	Z	Y	X	Тип фінансового стану	Інтегральний показник (I)	Вид фінансового стану
2014	6,49	32,08	26,03	8 тип фінансового стану	64,60	Впевнений фінансовий стан
2015	49,21	22,78	26,47	8 тип фінансового стану	98,46	Впевнений фінансовий стан
2016	70,08	20,73	26,47	8 тип фінансового стану	117,28	Куражний фінансовий стан
2017	55,52	21,55	23,87	8 тип фінансового стану	100,95	Куражний фінансовий стан

Методи оцінки можуть використовуватись паралельно, а також частково, доповнюючи один одного. Комплексна оцінка являє собою характеристику діяльності підприємства, одержану при дослідженні сукупності показників, які визначають більшість економічних процесів і вміщують узагальнені дані про виробництво і фінансовий стан підприємства. Динаміка інтегрального фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки наглядно наведено на рис. 2.14.

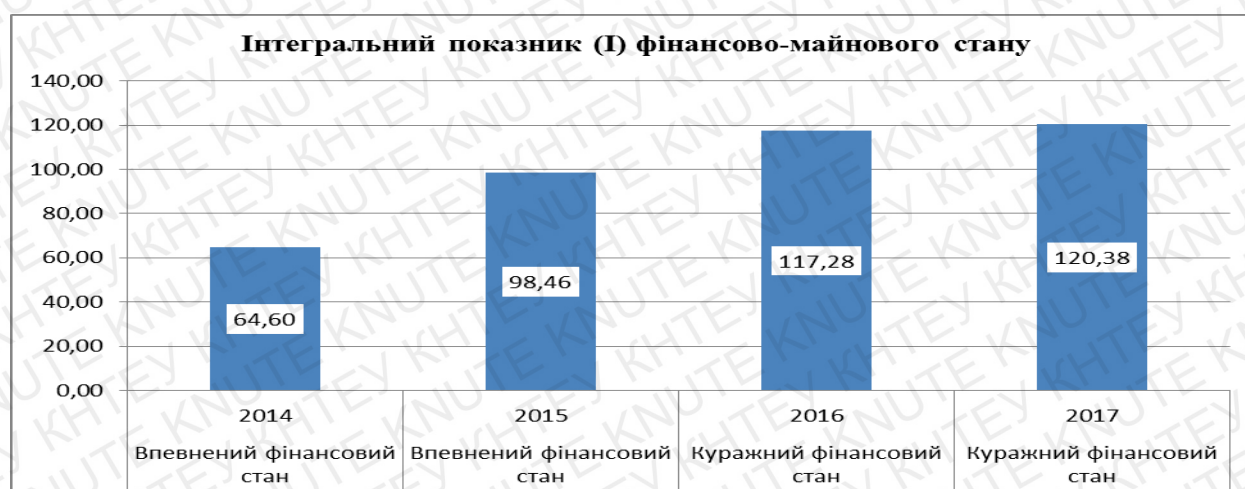

Рис. 2.14. Динаміка інтегрального показника фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки

За допомогою комплексної оцінки маємо можливість оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси, власний та залучений капітал, необоротні і оборотні активи. Таким чином, за досліджуваний період ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у 2014- 2015 роках згідно розрахованого інтегрального показника (2014 рік –64,60 та 2015 рік – 98,46) знаходилось в межах впевненого фінансового стану тобто показники, що характеризують фінансовий стан, знаходились на оптимальному рівні. В 2016-2017 роках ситуація покращилась і фінансовий стан знаходився згідно інтегрального показника в межах визначено куражний фінансовий тобто діяльність підприємства характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності, хоча частіше за все підприємства недовгий проміжок часу перебувають в такому стані, оскільки такий стан є виснажливим і ресурсномістким.

Таким чином, виходячи з проведеного дослідження інтегральної оцінки фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки, можна стверджувати, що розраховані нами показники фінансового стану показали різноаспектні результати, що свідчить про недосконалість даних методик, хоча необхідно відмітити універсальність та адекватність даних моделей а також можливість їх використання для прогнозування фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «БУК – ЛІЗИНГОВИЙ ДІМ»

3.1. Обґрунтування напрямів покращення фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім»

Фінансовий стан підприємства формується в процесі його взаємовідносин із постачальниками, покупцями, акціонерами, податковими органами, банками та іншими партнерами, результати яких знаходять своє відображення на показниках фінансового стану. Саме від цих показників і залежить подальше функціонування підприємства, його конкурентоспроможність поряд з іншими суб'єктами підприємницької діяльності. Одним із основних завдань в діяльності будь-якого підприємства є пошук шляхів підвищення показників фінансового стану підприємств.

Значна кількість підприємств в Україні має незадовільну структуру капіталу та відчуває нестачу оборотних коштів. За своєчасної розробки та впровадження заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану в довгостроковому періоді, такі підприємства можуть відновити платоспроможність та прибутковість. Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація повинна отримуватися за результатами моніторингу фінансового стану підприємства.

Головне завдання моніторингу фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» це своєчасно виявити й усунути недоліки у фінансовій діяльності, знайти управлінські рішення для поліпшення фінансового стану підприємства та уникнути його банкрутства.

Головним із шляхів покращення фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» є мобілізація внутрішніх резервів підприємства - явних та прихованих, а також пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, що проводиться шляхом ґрунтового моніторингу всіх складових його діяльності.

Удосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації; продажу частини основних фондів; рефінансування дебіторської заборгованості.

Управління оборотними активами направлене на вирішення таких завдань:

- формування достатнього обсягу оборотних активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;
- оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності;
- ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності суб'єкта господарювання;
- формування джерел фінансування оборотних активів із урахуванням вимог забезпечення фінансової стійкості.

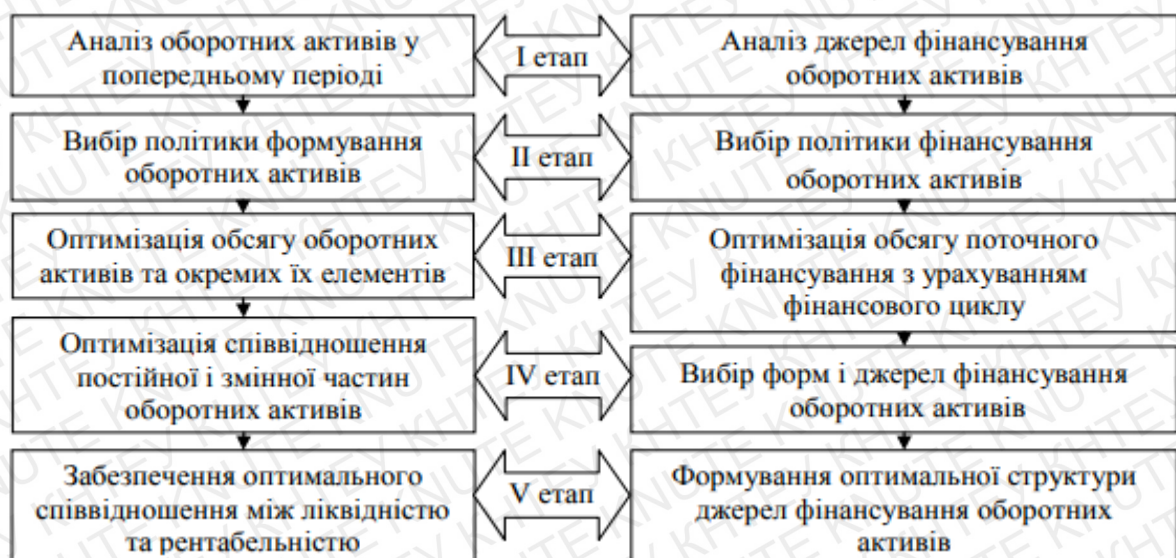

Рис. 3.1. Управління оборотними активами ТОВ «БУК – Лізинговий Дім»

Проведені дослідження ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2013-2017 роки дозволили зазначити, що підприємство не залучає позикові кошти у вигляді довгострокових та короткострокових кредитів, в свою чергу в оборотних активах наявна значна сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, яка щорічно зростала за досліджуваний період: у 2015 порівняно з 2014 роком на 2,48% і склала 11983 тис. грн.; у 2016 році порівняно з 2015 роком зросла на 20,99% і склала 14857 тис. грн.; у 2017 році вона хоча і зменшилась порівняно з 2016 роком на 28,07% , але все ж складає 10686 тис. грн. Отже, це свідчить що підприємству необхідно розробити заходи щодо ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Вирішальними факторами успішності діяльності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» є ефективне управління його оборотними активами. Ми вважаємо, доцільним зменшувати розміру дебіторської заборгованості. Так, станом на 2017 р. вона становить 10,92 % оборотних активів підприємства, за наявності в підприємства поточної кредиторської заборгованості в сумі 56533 тис. грн., що на 35,53 % більше дебіторської заборгованості. Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків, до них належать: оплата товарів, робіт, послуг, що належать до валових витрат; оплата товарів, робіт послуг, що не належать до валових витрат; здійснення реальних та фінансових інвестицій; сплата податків та інших платежів до бюджету; повернення капіталу, який був залучений на фінансовому ринку. Найбільший обсяг дебіторської заборгованості за строками непогашення припадає на термін до 3 місяців (табл. 3.1). Пропонуємо ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» застосувати факторинг, що є унікальним фінансовим інструментом, який може ефективно вирішувати велику кількість проблем, пов'язаних з управлінням активами та ефективністю господарювання в цілому. Факторинг, є порівняно новою ефективною системою покращання ліквідності, та зменшення фінансового ризику при організації платежів. Комерційні банки, розвиваючи ці операції, доповнюють їх елементами бухгалтерського, інформаційного, рекламного, збутового, юридичного, страхового та іншого обслуговування клієнтів.

Таблиця 3.1

Рівень дебіторської заборгованості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім»

Найменування показника	Всього на кінець року, тис. грн.	у т.ч. за строками непогашення, тис. грн.		
		до 3 місяців	від 3 до 6 місяців	від 6 до 12 місяців
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	10 686	9 597	586	500
Інша поточна дебіторська заборгованість	153	0	0	0
Списано у звітному році безнадійної дебіторської заборгованості				150

Суть факторингової операції полягає у купівлі банком або спеціалізованою факторинговою компанією грошових вимог постачальника до покупця та їх інкасація за визначену винагороду. Факторингова компанія купує у своїх клієнтів платіжні вимоги до покупців на умовах негайної оплати 80–90% вартості прямих поставок (за винятком комісійних), незалежно від терміну надходження виторгу від покупців.

Факторинг – це комплекс послуг для виробників і Постачальників, що провадять торговельну діяльність на умовах відстрочення платежу. Банк здійснює фінансування Постачальника під відступлення грошової вимоги до Покупця, а також надає послуги з управління дебіторською заборгованістю

Сучасний факторинг - це комплекс фінансових послуг, надаваних клієнтові фактором в обмін на поступку дебіторської заборгованості, що включає фінансування поставок товарів, страхування кредитних ризиків, облік стану дебіторської заборгованості й регулярне надання відповідних звітів клієнтові, а також контроль своєчасності оплати й роботу з дебіторами.

Клієнтом в операціях факторингу може бути будь-яка юридична чи фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності згідно зі ст. 1079 Цивільного кодексу України. Банк при укладанні договору про факторингове обслуговування бере на себе ризик, пов'язаний з можливістю неповернення боргу від боржника. Тому використовувати факторингові операції наважуються

тільки ті банки та клієнти, які мають надійні партнерські стосунки. Ми поділяємо погляди науковців Т. Ю. Климко, В. К. Макарович [5, с. 22-32], стосовно ототожнення факторингу з форфейтингом і операціями з векселями.

Порівняємо три варіанти фінансування оборотних коштів підприємства та визначимо оптимальний для прийняття рішення щодо управління дебіторською заборгованістю ТОВ «БУК – Лізинговий Дім». Чистий дохід від реалізації продукції підприємства у 2017 р. становив 218144 тис. грн., собівартість реалізованої продукції у цьому ж році становила 163779 тис. грн. Середньомісячний чистий дохід ($\overline{ЧД}$) визначено за формулою:

$$\overline{ЧД} = \frac{ЧД}{12}; \quad (3.1)$$

$$\overline{ЧД}_{2017} = 218144/12 = 18179 \text{ тис. грн.}$$

Середньомісячна собівартість ($\overline{С}$) визначена за формулою:

$$\overline{С} = \frac{С}{12}; \quad (3.2)$$

$$\overline{С} = 163779/12 = 13648 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в середньому ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» кожного місяця отримувало 18179 тис. грн. чистого доходу від реалізації продукції. Для виготовлення молочної продукції та отримання цього доходу від її реалізації підприємству в середньому за місяць потрібно витратити 13648 тис. грн.

За умови надання кредиту своїм покупцям терміном на три місяці ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» фактично реалізує продукцію на суму:

$$18179 \times 3 = 54537 \text{ тис. грн.}$$

При цьому собівартість реалізованої продукції становитиме:

$$13648 \times 3 = 40945 \text{ тис. грн.}$$

Реалізувавши продукцію з умовою відтермінування платежу на 3 місяці, ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» продовж цього терміну має потребу у капіталі, що може призвести до переривання виробничого циклу, порушення строків розрахунків із постачальниками, виплати заробітної плати, розрахунків з

бюджетом і в підсумку – до зменшення обсягу виробництва, а відтак, і зменшення доходу від реалізації продукції.

Таким чином, 177199 тис. грн., сума, на яку підприємство надало кредит покупцям до 3 місяців ($218144 - 40945 = 177199$ тис. грн.) – це частина доходу, яку підприємство недоотримає.

Одним з найважливіших питань управління оборотним капіталом є оцінка реального стану дебіторської заборгованості, тобто оцінка вірогідності безнадійних боргів, яка ведеться окремо по групах дебіторської заборгованості. При управлінні дебіторською заборгованістю необхідно контролювати стан розрахунків з покупцями за простроченою заборгованістю; орієнтуватися на більше число покупців, щоб понизити ризик несплати одним або декількома крупними покупцями; стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості; надавати знижки при достроковій оплаті.

Управління оборотними активами ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» становить найбільш велику частину короткострокової фінансової політики підприємства, оскільки саме поточні активи забезпечують платоспроможність і цільові фінансові результати діяльності підприємства.

Проведемо розрахунки щодо вибору оптимального методу фінансування оборотних активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у прогнозованому періоді за умови впровадження факторингу, кредиту та надання знижки клієнтам. Вплив фінансування оборотних активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» на зміну чистого доходу від реалізації продукції розрахований та наведений в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Вплив фінансування оборотних активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» на зміну чистого доходу від реалізації продукції, тис. грн.

Показники	Фінансування оборотних активів за рахунок надання знижки	Фінансування оборотних активів на умовах кредиту	Фінансування оборотних активів за рахунок факторингу
Чистий дохід від реалізації продукції за місяць	18179	18179	18179

Продовження таблиці 3.2

Собівартість реалізованої продукції за місяць	13648	13648	13648
Чистий дохід від реалізації продукції за 3 місяці	-	54537	54537
Собівартість реалізованої продукції за 3 місяці	-	40945	40945
Вартість поставки зі знижкою 5%	207237	-	-
Сума наданого кредиту	5454	-	-
Кошти, отримані після відвантаження продукції (90%)	-	-	196330
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	212690	177199	215963

Отже, з даних табл. 3.2 можна встановити, що скориставшись послугами факторингу ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» отримує від фактора ПАТ «Укрсоцбанк» 90% суми платежу за відвантажену продукцію, що складає 196330 тис. грн. Крім того, 10% з вирахуванням комісії 1% (або 19633 тис. грн.) банк повертає після погашення боргу покупцем. Загальна сума доходу, буде більшою але порівняно з фінансування на умовах надання знижки різниця складає незначну різницю 3272 тис. грн., проте більшою на 38763 тис. грн. ніж при наданні кредиту.

Особливостями застосування операції факторингу є наступне:

- фактор (ПАТ «Укрсоцбанк») не здійснює операції під прострочену дебіторську заборгованість, за якою неможливо здійснити інкасування;
- покупці отримують вигоди від використання факторингу, оскільки ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» зможе отримати комплекс послуг для роботи з дебіторською заборгованістю та фінансування обігових коштів, а покупці – можливість розширення співробітництва;
- факторинг вигідний ТОВ «БУК – Лізинговий Дім», оскільки воно орієнтоване на збут та реалізації своїх послуг значній кількості покупців;

– нині існує можливість вибрати того чи іншого фінансового посередника, проте важливим аспектом буде репутація фактора (членство у міжнародних організаціях, міжнародних фінансових групах), швидкість та обсяги інкасування платежів;

– факторинг є дещо дорогим джерелом фінансування оборотних коштів з огляду на наступне: по-перше, факторингове фінансування є без заставним, що потребує посиленої уваги внаслідок підвищених ризиків, зокрема до перевірки документів та оформлення угоди; по-друге, факторинг містить у собі комплекс послуг з роботи з дебіторською заборгованістю; по-третє, при використанні факторингу немає необхідності акумулювати окрему суму для погашення своїх зобов'язань за отриманим фінансуванням, що відбувається при використанні кредиту; по-четверте, при використанні факторингу існує реальна можливість суттєво збільшити обсяги продажу як існуючим дебіторами, так і розпочати роботу з новими.

Отже, система заходів для покращення фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» повинна передбачати: постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього стану підприємства; розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства; розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення; впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації; координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами. Для забезпечення задовільного фінансового ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у загальній системі фінансового менеджменту необхідно розробити та забезпечити реалізацію системи аналізу і оцінки фінансового стану, адаптованої до особливостей функціонування даного підприємства на ринку, завдань його фінансової стратегії та політики тощо.

3.2. Розроблення системи моніторингу фінансового стану підприємства

Сучасний стан економіки України, невизначеність ринкової середовища, наявність великої кількості збиткових підприємств, нездатність керівників передбачати і вчасно реагувати на кризові прояви вимагають широкого впровадження ефективних інструментів управління підприємством.

Моніторинг фінансового стану є одним із найбільш дієвих інструментів прогнозування та коригування розвитку підприємства, антикризового управління його діяльністю. Тому метою цього розділу є розробка системи моніторингу фінансового стану для ефективного управління підприємством.

Моніторинг фінансового стану – це процес систематичного спостереження, аналізу та оцінки ефективності фінансової діяльності підприємства з метою виявлення проблем та їх усунення. Така дефініція дозволяє визнання моніторингу як комплексного самостійного інструменту управління фінансовою діяльністю підприємства. Розробка системи моніторингу фінансового стану (рис.3.1.) передбачає теоретичне обґрунтування її основних елементів та формування універсального методичного забезпечення. На підставі проведених досліджень та узагальнення отриманих результатів, в системі моніторингу можна виділити такі елементи: мета, об'єкт, суб'єкт, принципи та вимоги до системи моніторингу.

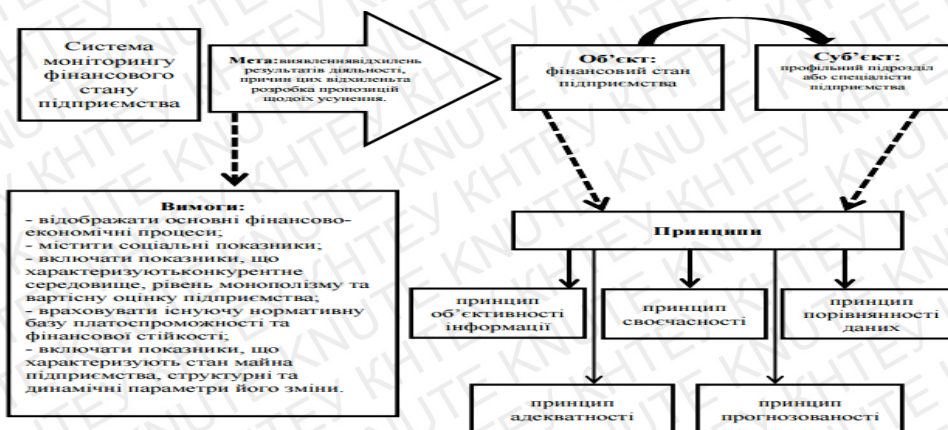

Рис. 3.2. Система моніторингу фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім»

Оскільки система моніторингу фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» є органічною частиною (підсистемою) системи його моніторингу фінансового стану, то він має відповідати загальним принципам її функціонування, а саме:

- достатності інформації: в кожній окремій системі повинна використовуватися тільки відома інформація з необхідною точністю для моделювання результатів діяльності підприємства;
- наступності: кожна наступна підсистема не повинна порушувати властивостей об'єкта і критеріїв, установлених системі вищого рівня;
- вірогідності й порівнянності інформації, що дає змогу забезпечити результати, наближені до реальних;
- імовірності помилок, що дозволяє відслідковувати помилки, що виникають у процесі оцінки або моделювання, а також у межах розробленої моделі оцінювати ризик можливої помилки та її наслідки, виробляти основні методи реагування на цю виниклу помилку;
- комплексності: взаємозумовленості і пропорційної взаємоузгодженості розвитку системи як єдиного цілого, що забезпечує зв'язок усіх підсистем і елементів.

Завдання системи моніторингу фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» – проконтролювати і збалансувати велику кількість показників. При цьому зазвичай розглядають прибуток, обсяги товарообігу і витрати на збут як по підприємству в цілому, так і по підрозділах. Крім цього, велику увагу слід приділяти таким показникам, як оборотність запасів, кредиторської і дебіторської заборгованості. Фінансовий інструментарій вказаного аналізу досить обширний. Він включає велику кількість фінансових показників (коефіцієнтів). Тому слід використовувати лише ті показники, які є інформаційною основою для прийняття управлінських рішень. Можна комбінувати відповідні показники в окремі групи, які характеризуватимуть діяльність підприємства. Для повного аналізу діяльності необхідно враховувати

фінансові і нефінансові, кількісні і якісні показники, за допомогою яких для кожного підрозділу встановлюється одна або декілька цілей з зазначенням їх пріоритетності, необхідні від кожного підрозділу, для того, щоб забезпечити виконання загального плану роботи підприємства. Деякі показники краще планувати і контролювати за допомогою обмежень. Отже, при розробці системи моніторингу фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» слід застосовувати обмеження ресурсів підприємства.

Моніторинг фінансового стану підприємства залежить від безлічі показників, які потребують дослідження у взаємозв'язку. Отже, необхідність агрегування всіх показників (фінансових показників) зумовлена тим, що об'єкт моделювання (ефективна функціонування підприємства) вимагає не тільки узагальнюючих характеристик, але й упорядкування окремих його елементів за певними властивостями і принципами. Реалізувати зазначений механізм можливо за допомогою методу інтегральної оцінки, в основу якої покладено параметри, отримані в результаті аналізу основних складників ефективного функціонування підприємства. На основі інтегральної оцінки можна всебічно оцінити фінансовий стан підприємства, визначити недоліки в роботі і запропонувати напрями розвитку. Крім того, інтегральна оцінка є основою прогнозування ефективного функціонування підприємства, оскільки адекватність прогнозних даних залежить від достовірності вхідної інформації. Побудова системи моніторингу фінансового стану охоплює наступні основні етапи:

1 етап. Побудова системи інформативних звітних показників по кожному виду моніторингу засновується на даних фінансового і управлінського обліку. Ця система представляє собою так звану «первинну інформаційну базу спостереження», необхідну для наступного розрахунку агрегованих по підприємству окремих аналітичних абсолютних і відносних фінансових показників, які характеризують результати фінансової діяльності підприємства.

2 етап. Розробка системи узагальнюючих (аналітичних) показників, які відображають фактичні результати досягнення передбачених кількісних

стандартів контролю, здійснюється в чіткій відповідності з системою фінансових показників. При цьому забезпечується повна співставність кількісного виразу встановлених стандартів і контрольованих аналітичних показників. В процесі розробки такої системи будуються алгоритми розрахунку окремих узагальнюючих (аналітичних) показників з використанням первинної інформаційної бази спостереження і методів фінансового аналізу (рис. 3.3).

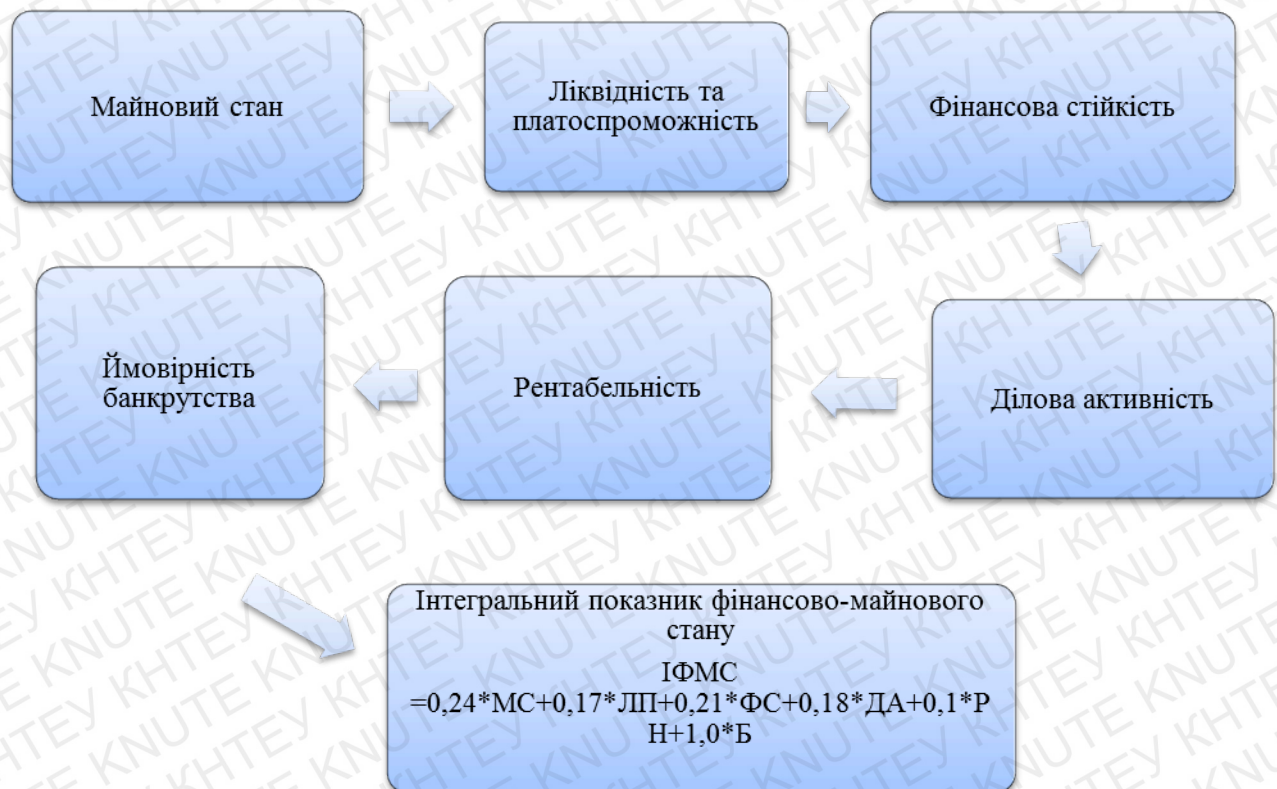

Рис. 3.3. Система інформаційного простору моніторингу фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім»

Методичне забезпечення передбачає відокремлення основних груп показників оцінки фінансового стану, а саме майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, ділової активності та ймовірності банкруства, що забезпечать комплексність та багатоаспектність такої оцінки.

де *ІФСП* – інтегральний показник фінансового стану підприємства;

МС – майновий стан;

ЛП – ліквідність і платоспроможність;

ФС – фінансова стійкість;

ДА – ділова активність;

РН – рентабельність

Б – ймовірність банкрутства.

Виходячи із побудованих функцій основних складових інтегрального показника, сформуємо множину оцінювальних параметрів (X_j) для визначення кожного з проміжних показників фінансового стану підприємства. За отриманими рівнями проміжних показників, що описуються множиною вихідних параметрів для підвищення точності оцінювання, визначено ваги фінансових параметрів із використанням різних експертних методів для коректного моделювання оцінки фінансового стану на основі системи підтримки прийняття рішень, що реалізує метод групового обліку аргументів.

Головним етапом під час визначення інтегральної оцінки для прийняття управлінських рішень є формування системи інформаційного простору, яка повинна забезпечувати об'єктивність, змістовність, глибину й адекватність інформації, що характеризує досліджувані соціально-економічні явища та процеси. Від правильного аналітичного вибору, вірогідності і побудови системи показників залежить об'єктивність інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. Якщо відбір множини показників для діагностики стану об'єктів управління буде проведено неправильно, то як би добре не була опрацьована ця інформація, дані будуть низької якості. Формування системи інформаційного простору розуміє під собою формування матриці вихідних даних $X=(x_{ij})$, де x_{ij} – значення j -го показника для i -го об'єкту.

3 етап. Визначення контрольних періодів по кожному виду фінансового моніторингу і кожній групі контрольованих показників. Конкретизація контрольного періоду по видам моніторингу і групам показників визначається «терміновістю реагування», необхідною для ефективного управління фінансовою діяльністю на даному підприємстві. З урахуванням цього принципу виділяють:

- тижневий (декадний) контрольний звіт;
- місячний контрольний звіт;
- квартальний контрольний звіт.

4 етап. Встановлення розмірів відхилень фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів здійснюється як в абсолютних, так і у відносних показниках. Так як кожний показник міститься в контрольних звітах виконавців, на даній стадії він агрегується в рамках підприємства в цілому. При цьому по відносним показникам всі відхилення поділяються на три групи:

- позитивне відхилення;
- негативне «допустиме» відхилення;
- негативне «критичне» відхилення.

5 етап. Виявлення основних причин відхилень фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів проводиться по підприємству в цілому і по окремим «центрам відповідальності». В процесі такого аналізу виділяються і розглядаються ті показники фінансового моніторингу, в яких спостерігаються «критичні» відхилення від цільових нормативів, завдань поточних планів і бюджетів. По кожному критичному відхиленню повинні бути виявлені причини, які їх визвали. В процесі здійснення такого аналізу в цілому по підприємству використовуються відповідні розділи контрольних звітів виконавців.

6 етап. Узагальнення дослідження фінансового стану на підставі значення інтегрального показника і визначення типу фінансового стану підприємства. Виходячи з можливого діапазону змін і стандартних значень фінансових показників, схематично визначені наступні типи фінансового стану підприємства (табл. 3.3).

Перевагою даного підходу є визначення фінансового стану на основі його складових, що характеризують окремі аспекти фінансового стану, такий підхід має велику ступінь деталізації, позитивно впливає на адекватність і

достовірність загального висновку про фінансовий стан господарюючого суб'єкта.

Таблиця 3.3

Класифікація видів фінансового стану в залежності від значення інтегрального показника

Значення інтегрального показника	Фінансовий стан	Загальна характеристика фінансового стану
Менше 0	незадовільний	Характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності, залежністю від зовнішніх джерел фінансування і відсутністю власних оборотних коштів
0-30	Не стабільний	Низький рівень ефективності використання капіталу, характерна нестабільна структура капіталу і низький рівень ліквідності
31-61	Задовільний	Середній рівень прибутковості і обороту активів при недостатньому рівні платоспроможності або фінансової стійкості
61 і більше	Стабільний	Показники, що характеризують фінансовий стан знаходяться на оптимальному рівні

Отже, моніторинг фінансового стану підприємства необхідно здійснювати згідно запропонованих нами етапів та використовувати інтегральний показник, що дозволяє об'єктивно провести комплексну оцінку фінансового стану, оскільки він є консолідуючим механізмом фінансових показників. Впровадження запропонованої системи моніторингу дозволить підприємству безперервно спостерігати за фінансовою діяльністю, виявляти основні проблеми у фінансовому стані та симптоми настання кризи, а отже і своєчасно розробляти та вжити заходів щодо їх усунення.

Розроблена система моніторингу повинна корегуватись при зміні мети фінансового моніторингу і системи показників поточних планів і бюджетів.

Формування системи алгоритмів дій з усунення відхилень є заключним етапом побудови фінансового моніторингу на підприємстві. Принципова система дій менеджерів підприємства в цьому випадку заключається в трьох алгоритмах.

7 етап. Не вживати ніяких заходів. Ця форма реагування передбачається в тих випадках, коли розмір негативних відхилень значно нижче передбаченого «критичного» критерію.

Усунути відхилення. Така система дій передбачає процедуру пошуку і реалізації резервів по забезпеченню виконання цільових, планових або нормативних показників. При цьому резерви розглядаються в розрізі різноманітних аспектів фінансової діяльності і окремих фінансових операцій. В якості таких можливостей може бути розглянута доцільність введення посиленого режиму економії, використання системи фінансових резервів та інші.

8 етап. Змінити систему планових або нормативних показників. Така система дій проводиться в тих випадках, коли можливості нормалізації окремих аспектів фінансової діяльності обмежені або взагалі відсутні. В цьому випадку по результатам фінансового моніторингу вносяться пропозиції по корегуванню системи цільових стратегічних нормативів, показників поточних фінансових планів або окремих бюджетів. В окремих критичних випадках може бути обґрунтована пропозиція про припинення окремих виробничих, інвестиційних і фінансових операцій і навіть діяльності окремих центрів витрат і інвестицій

3.3. Прогнозування фінансового стану підприємства

Формування стратегії розвитку підприємства та його прогнозованих показників фінансового стану дає змогу визначити напрям поведінки підприємства на ринку з врахуванням умов зовнішнього середовища, та вірогідного характеру їх зміни; оцінити конкурентоспроможність та стратегічні конкурентні переваги підприємства; сформулювати глобальну мету його діяльності та цілі, які нею визначені; визначити ресурси, які необхідно залучити для досягнення поставлених цілей та забезпечити їх найефективніше використання.

Для подальшої стабілізації фінансового стану підприємство має вжити таких заходів антикризової фінансової стратегії: провести прогнозування структури кредиторської заборгованості у динаміці для пошуку способів та джерел її погашення; прогнозування структуру дебіторської заборгованості, причини її виникнення і можливості погашення; забезпечити необхідний рівень самофінансування виробничого розвитку підприємства (збільшення прибутку, оптимізація податкових платежів, ефективної амортизаційної політики); забезпечити компенсацію можливих фінансових втрат за рахунок резервування частини фінансових ресурсів щодо цільових резервних і страхових фондів відповідно до чинного законодавства та статуту підприємства; оптимізації системи штрафних санкцій; скорочення розмірів поточних потреб, що породжують фінансові зобов'язання, та окремих ліквідних активів для термінової їх конвертації у грошові кошти.

Проведемо прогнозування фінансових результатів та формування чистого прибутку ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» як джерела формування нерозподіленого прибутку на 2017-2018 роки. Отже, планування фінансових результатів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» на 2017-2018 роки з урахування запропонованих заходів наведений в табл.3.4.

Таблиця 3.4

Прогнозування фінансових результатів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» на 2018 рік, тис.грн.

Показник	2017	2018
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	218 144	224 688,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	163 779	168 692,3
Валовий прибуток (+), збиток (-)	54 365	55 995,9
Інші операційні доходи	8 160	8 404,8
Адміністративні витрати	4 765	4 907,9
Витрати на збут	4 842	4 987,2
Інші операційні витрати	146 00	15 038
Фінансові результати від операційної діяльності : прибуток (+), збиток (-)	38 318	39 467,5
Інші фінансові доходи	2 145	2 209,3
Інші доходи	40	41,2
Фінансові витрати	6,6	6,7
Інші витрати	2	2,06
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	94 969	97 818,07
Податок на прибуток від звичайної діяльності	17 094,42	17 606,8
Чистий : прибуток (+), збиток (-)	77 874,58	80 210,8

Висновки, які можна зробити на підставі даних табл. 3.4 зводяться до наступного. Виручка підприємства в 2018 році зростає і складе 80 210,8 тис. в той же час валовий прибуток теж зростає і складає 55 995,9 тис. грн.; в наступних роках аналогічна тенденція. Причиною стало незначне зростання собівартості продукції в порівнянні з сумою виручки. Операційний прибуток підприємства також зростає в плановому періоді, у 2018 році він склав 8 404,8 тис. грн.. Таке зниження операційної прибутку з'явилося слідством реалізації зростання, а також зниження інших операційних витрат. Також вплив на зростання операційного прибутку не значне зростання собівартості реалізованої продукції, а також зростання валового доходу. Отже, в плановому періоді ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у 2018 році чистий дохід склав 224 688,3 тис. грн., а чистий прибуток-

80 210,8 тис.грн..Наступним етапом проведемо прогнозування балансу ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» .

Розрахуємо планові показники, які характеризують рівень рентабельності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» з урахуванням планового звіту про фінансові результати та балансу підприємства (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

**Прогнозовані показники рентабельності ТОВ
«БУК – Лізинговий Дім» на 2018 рік**

Показник	2017	2018	Абсолютний приріст
			2018/2017
Рентабельність капіталу за чистим прибутком, %	12,04	13,25	1,2
Рентабельність власного капіталу, %	71,72	72,44	0,72
Рентабельність основних засобів (загальна рентабельність), %	25,71	25,97	0,26
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації, %	35,4	35,6	0,2
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності, %	24,5	25	0,5

Рентабельність капіталу за чистим прибутком, рентабельність власного капіталу, загальна рентабельність і рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком також зростають, що свідчить про зростання чистого прибутку в плановому періоді та про ефективність впровадження інвестиційного проекту.

Загалом всі показники протягом 2017-2018 років зросли, а саме рентабельність капіталу з 12,04% до 13,25%, рентабельність власного капіталу з 71,01% до 72,44%, рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації з 35,4% до 35,6%, рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності з 24,5% до 25%. Проведемо аналіз прогнозованих показників фінансової стійкості табл.3.7.

Таблиця 3.7

**Аналіз відносних показників фінансової стійкості та запасу фінансової
міцності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім»**

Показник	2017	2018	Абсолютне відхилення (+,-)
			2018/2017
Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами	2,173	0,174	2,346
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,613	0,102	1,715
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,403	0,612	0,208
Коефіцієнт стабільності структури оборотних коштів	1,002	0,086	1,089
Коефіцієнт виробничих фондів	0,569	0,708	0,138
Індекс постійного активу	3,286	2,47	-0,816
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,437	0,568	0,132
Коефіцієнт мобільності	0,49	0,477	-0,013
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,256	0,377	0,121
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,204	0,274	0,07
Коефіцієнт фінансового ризику	3,899	2,651	-1,248
Коефіцієнт фінансової залежності	0,796	0,726	-0,07
Поріг рентабельності	1472449	1280531	-191918
Запас фінансової міцності	1253773	1407325	153552

Хоча підприємство і має ризикову структуру капіталу, значна частина позикових коштів, за рахунок ефективного використання залучених ресурсів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» має в 2018 році запас фінансової міцності у розмірі 1407325 тис. грн. при порозі рентабельності у розмірі в 1280531 тис. грн.

Тільки в 2018 році підприємство на 0,174 забезпечило власними коштами запаси і затрати також 10,2% власного капіталу мобілізовано в обігу для фінансування поточної діяльності підприємства, що на 4,44 процентних пункти більше за значення 2018 року. Зростання коефіцієнту довгострокового залучення позикових коштів свідчить про більшу залежність ТОВ «БУК –

Лізинговий Дім» зовнішніх інвесторів, цей показник зріс з 0,198 в 2017 році до 0,612 в 2018 році. Частка виробничих фондів в 2018 році складає 0,708 від валюти балансу що є позитивним для ТОВ «БУК – Лізинговий Дім». Необоротні активи в 2,5 рази перевищують власний капітал. Частка власного капіталу відносно позикового є дуже малою і склала в 2018 році 0,377, хоча ще в 2017 році цей показник складав 0,749 що було на 0,372 одиниці більше. Також частка власного капіталу в валюті балансу в 2018 році складає всього 0,274. Прогнозування ліквідності проведемо за допомогою розрахованих показників у табл.3.8.

Таблиця 3.8

Прогнозовані показники ліквідності ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» на 2018 рік

Показник	2017 р	2018 р	Абсолютне відхилення (+,-)
			2018/2017
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,016	0,015	-0,001
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,269	0,55	0,281
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,312	0,655	0,343
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,499	1,095	0,595

Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом аналізованого періоду знаходиться в критичному стані і складає всього 0,015 в 2018 році, що є небезпечним для кредиторів і свідчить про неплатоспроможність підприємства. Проте коефіцієнт швидкої ліквідності зріс з 0,391 в 2017 році до 0,55 в 2018 році або на 0,159 одиниці. І цього, все одно не достатньо, так як нормативне значення цього показника одиниця. Також зросли коефіцієнти поточної та критичної ліквідності на 0,409 та 0,222 одиниці, відповідно до значень в 1,095 і 0,655 в 2018 році. Ліквідність підприємства знаходиться в критичному стані і варто було б стверджувати про ймовірність його банкрутства, але підприємство в довгостроковому періоді може покрити свої зобов'язання.

Загалом сукупність заходів щодо покращення моніторингу фінансового стану підприємства включає такі заходи:

- удосконалити інформаційно-методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства;
- оптимізувати структуру аналізу фінансового стану підприємства залежно від мети та змісту роботи на кожному етапі; впроваджувати інтегральну оцінку фінансового стану підприємства, яка б сприяла оптимальній сукупності фінансових показників;
- скоординувати форми і методи фінансового забезпечення функціонування підприємства; адаптувати інформаційну базу та методіку аналізу фінансового стану до сучасних економіко-правових умов.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Погіршення економічної ситуації в країні, що зумовлене воєнним конфліктом на Сході, анексією Криму, девальвацією національної валюти, падінням купівельної спроможності населення, призвело до значних проблем у діяльності багатьох вітчизняних підприємств. Більшість підприємств гостро відчуває нестачу власних фінансових ресурсів, яка обумовлює накопичення кредиторської заборгованості, що призводить до погіршення їхньої платоспроможності або навіть до банкрутства. Підприємства нездатні вчасно й оперативно реагувати на прояви кризи, що знижує їх конкурентоздатність. Моніторинг фінансового стану є достатньо організованим і систематизованим спостереженням за майном підприємства і фінансовим станом.

Впровадження системи моніторингу фінансового стану на підприємстві надає керівництву досить вагомі важелі: визначати на підприємстві підрозділи, діяльність яких недостатньо ефективна і потребує покращення; ретельно контролювати діяльність окремих підрозділів, отримувати своєчасну і достовірну інформацію від керівників даних підрозділів; стимулювати персонал тих підрозділів, в яких показники фінансової діяльності найвищі; формувати низку напрямів для покращення фінансової діяльності у тих підрозділах підприємств, які недостатньо ефективно функціонують; покращення системного підходу до управління підприємством. Отже, моніторинг фінансового стану набуває актуальності як ефективний засіб виявлення, попередження кризи на підприємстві та вчасного реагування на будь-які зміни у фінансовому стані суб'єкта господарювання.

Слід зазначити, сучасний стан інформаційної бази та необхідність отримання оперативних даних про фінансовий стан підприємств вимагають пошуку шляхів прискорення отримання усіх необхідних даних. Автоматизована обробка аналітичної інформації ґрунтується на перетворенні вихідних облікових даних у результативну інформацію, придатну для прийняття

управлінських рішень щодо удосконалення фінансово-господарського механізму.

Найбільші можливості аналізу діяльності підприємства має програма Audit Expert. Вона призначена для діагностики, оцінки та моніторингу фінансового стану підприємства або групи підприємств на основі даних фінансової та управлінської звітності, включаючи консолідовану звітність. Істотно спрощує проведення фінансового аналізу та автоматизує підготовку звітності за його результатами.

Провівши аналіз фінансової стійкості за методом абсолютних показників та визначивши трикомпонентні типи фінансової стійкості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» протягом досліджуваного періоду, можна зробити висновок про те, що ситуація на підприємстві значно погіршилася, що призвело до неспроможності підприємства в повній мірі покривати оборотні активи за допомогою власних оборотних коштів та залучених, і необхідності стрімкого зростання вартості останніх. Це і спричинило виникнення нестійкого фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» протягом 2016 – 2017 років. Поряд з абсолютними показниками в процесі аналізу необхідно розглянути відносні показники (коефіцієнти) фінансової стійкості ТОВ «БУК – Лізинговий Дім». Для цього нами було виділено ряд показників, які найбільш повно дозволяють визначити рівень фінансової стійкості, характеризують структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, та незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування

За допомогою комплексної оцінки маємо можливість оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси, власний та залучений капітал, необоротні і оборотні активи.

Проведені дослідження активів ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» вказують на те, що на кінець досліджуваного періоду зросли на 7,89% необоротні активи порівняно з 2016 роком; за рахунок зростання незавершеного будівництва (47,66%), За 2013-2017 роки оборотні активи підприємства зростали, за винятком 2017 року де вони знизились на 86,08% порівняно з 2016 роком. Дане

зниження відбулося за рахунок зниження дебіторської за товари, роботи, послуги на 28,07%; а також дебіторської заборгованості за розрахунками на 59,95%, хоча в цей період значно зросла інша поточна дебіторська заборгованість. Зниження дебіторської заборгованості є позитивною тенденцією для підприємства.

Також, проведені дослідження відносних показників фінансової стійкості (табл. 2.5), можна зробити висновок, що коефіцієнт автономії у 2015-2016 рр. мав однакове значення, тобто 0,59, у порівнянні з 2014 роком – 0,76, він дещо знизився, тобто відбулися деякі погіршення фінансового стану. Коефіцієнт незалежності (автономії) характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Чим вище значення коефіцієнту, тим кращий фінансовий стан підприємства. Проте, за аналізований період даний показник відповідає нормативу і таке його значення свідчить, що в основному підприємство фінансує за рахунок власних засобів. Таким чином, виходячи з проведеного дослідження інтегральної оцінки фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» за 2014-2017 роки, можна стверджувати, що розраховані нами показники фінансового стану показали різноаспектні результати, що свідчить про недосконалість даних методик, хоча необхідно відмітити універсальність та адекватність даних моделей а також можливість їх використання для прогнозування фінансового стану підприємства.

Висновки, які можна зробити на підставі даних табл. 3.4 зводяться до наступного. Виручка підприємства в 2018 році зростає і складе 80 210,8 тис. в той же час валовий прибуток теж зростає і складе 55 995,9 тис. грн.; в наступних роках аналогічна тенденція. Причиною стало незначне зростання собівартості продукції в порівнянні з сумою виручки. Операційний прибуток підприємства також зростає в плановому періоді, у 2018 році він склав 8 404,8 тис. грн.. Таке зниження операційної прибутку з'явилося слідством зростання реалізації, а також зниження інших операційних витрат. Також вплив на зростання операційного прибутку не значне зростання собівартості реалізованої продукції, а також зростання валового доходу. Отже, в плановому

періоді ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у 2018 році чистий прибуток склав 224 688,3 тис. грн.. Наступним етапом проведемо прогнозування балансу ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» . Рентабельність капіталу за чистим прибутком, рентабельність власного капіталу, загальна рентабельність і рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком також зростають, що свідчить про зростання чистого прибутку в плановому періоді та про ефективність впровадження інвестиційного проекту.

Загалом всі показники протягом 2017-2018 років зросли, а саме рентабельність капіталу з 12,04% до 13,25%, рентабельність власного капіталу з 71,01% до 72,44%, рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації з 35,4% до 35,6%, рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності з 24,5% до 25%.

Система заходів для покращення фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» повинна передбачати: постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього стану підприємства; розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства; розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення; впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації; координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами. Для забезпечення задовільного фінансового стану ТОВ «БУК – Лізинговий Дім» у загальній системі фінансового менеджменту необхідно розробити та забезпечити реалізацію системи аналізу і оцінки фінансового стану, адаптованої до особливостей функціонування даного підприємства на ринку, завдань його фінансової стратегії та політики тощо.

Загалом сукупність заходів щодо покращення моніторингу фінансового стану підприємства включає такі заходи:

– удосконалити інформаційно-методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства;

– оптимізувати структуру аналізу фінансового стану підприємства залежно від мети та змісту роботи на кожному етапі; впроваджувати інтегральну оцінку фінансового стану підприємства, яка б сприяла оптимальній сукупності фінансових показників;

– скоординувати форми і методи фінансового забезпечення функціонування підприємства; адаптувати інформаційну базу та методикку аналізу фінансового стану до сучасних економіко-правових умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення / М.Ю. Аверіна // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — №9. — С. 92—100.
2. Артеменко В. Інструментальні засоби та моделі створення системи соціально-економічного моніторингу регіону / В. Артеменко // Становлення національної економіки України : Всеукр. наук. конф. : [матеріали] / Львівський держ. ун-т ім. І. Франка. — Л., 1995. — С. 62—64.
3. Бабич А.М. Финансы: Учебник / А.М. Бабич, Л.Н. Павлова. — М.: ФБК- Пресс, 2010. — 758 с.
4. Базилінська. О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.Я. Базилінська. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 328 с.
5. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта. М.: Финансы и статистика. — 2002. — 207с.
6. Бень Т.Г., Довбня С.Б. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств // Фінанси України. — 2000. — №7. — С. 58-65.
7. Бень Т.Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства // Фінанси України. — 2002. — №6. — С. 53-60.
8. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. — М.:ИНФРА-М, 2001. — 215 с.
9. Біла О.Г. Фінанси підприємств : навчальний посібник / О. Г. Біла. - К. : Алерта, 2016. - 186 с.
10. Білик Г.Г. Моніторинг фінансового стану підприємства як інструмент управління / Г.Г. Білик // Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили, м. Миколаїв. - Том 64. - Випуск 51. —С. 65- 70.

11. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера. – К.: Ника-центр, 1998. – 480 с.
12. Бланк И.А. Финансовая стабилизация предприятия - К.: МП 'ИНТЕМ'ЛТД, 200 - 465 с.
13. Бланк И.А. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр: Эльга. – 2006. – 527 с.
14. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. /І.М.Бойчик.– К. : Атіка, 2012. – 543 с.
15. Ванькович Д.В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств // Фінанси України. - 2007. - № 9. - С. 112-117.
16. Ващенко Л.О. Оцінка методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств / Л.О. Ващенко // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2009. – № 1. – С. 97–100
17. Вовк В., Бугай О. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка / В. Вовк, О. Бугай // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 3. – С. 169–173.
18. Галицин В.К. Концептуальные основы мониторинга / Галицин В.К., Суслов О. П., Самченко Н. К. // Бизнес Информ. – 2013. – № 9. – С. 330– 335.
19. Грабовецький, Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність: навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. - 281 с.
20. Гринькова В.М. Фінанси підприємств. – К: Знання - 2004. – ст.269.
21. Громова А. Є. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів / А. Є. Громова, К. В. Крамаренко, Т. О. Рудик // Молодий вчений. - 2016. - № 5. - С. 44-47. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_5_14.
22. Данильчук І. В. Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності / І. В. Данильчук // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць. – 2011. – № 17/2.

23. Деркач О.В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств [Електронний ресурс] / О.В. Деркач, О.П. Кавтиш // Ефективна економіка. – 2013. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2013>
24. Дорошенко А.П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства / А.П. Дорошенко // Ефективна економіка. – 2010. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua.
25. Економічний аналіз. Навчальний посібник / П.М. Коюда та ін. – Х.: Компанія СМІТ, 2013. – 69с.
26. Забродский В.А., Кизим Н.А. Диагностика финансовой устойчивости функционирования производственно-экономических систем. – Х.: Бизнес Информ, 2000. – 108 с.
27. Захарова Н. Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства / Н. Ю. Захарова. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : rbis-nbu.gov.ua.
28. Захарченко В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Захарченко. – К. : Ліра-К, 2014. – 300 с.
29. Зоріна О. А. Сучасне аналітичне програмне забезпечення аналізу акціонерних товариств і можливості його використання / О. А. Зоріна // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжн. зб. наук. праць. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – Вип. 3 (18). – С. 119-126.
30. Калитка Г.Б. Методологія оцінки фінансового стану підприємства // Фінанси України. - 2006 - №7. - С.13-17.
31. Кизим М.О., Забродський В.А. та ін. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія – Х.: ВД —ІНЖЕКІ, 2013. – 141 с.
32. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній ; за ред. проф. А. Г. Загородного. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів : Магнолія – 2006, 2008. – 440 с.

33. Клементьева О.Ю. Фінансовий стан підприємства та його прогнозування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 / О. Ю. Клементьева. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 1.
34. Ковалевська А.В. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства / А.В. Ковалевська, С.І. Асєєв // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – № 3. – С. 163-169.
35. Коваленко Г.В. Бюджетування на підприємстві // Фінанси України. - 2003. - №3. - С. 98-109.
36. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – Вид-во: Чернігів. – 2007. – 227 с.
37. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятий. Проблемы, концепции и методы: Пер. с франц. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 576 с.
38. Кононенко П.И. Стратегическое программно-целевое управление производственно-хозяйственной системой. – К.: Ника-Центр: Эльга. — 2006. – 270 с.
39. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Т. Д. Косова. – К.: Центр учбової літератури. – 2013. – 440 с.
40. Костіна Д.Ю., Сухарєв П.М. Дослідження сучасних інформаційних систем аналізу фінансового стану підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.experts.in.ua / baza / analitic / detail.php](http://www.experts.in.ua/baza/analitic/detail.php).
41. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування / Крамаренко Г. О. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 224 с.
42. Литвак Б.Г. Разработка управленческого решения. – К.: Дело, 2000. – 392 с.
43. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Б. М. Литвин, М. В. Стельмах. — К.: «Хай_Тек Прес», 2008. — 336 с.
44. Майстро Р. Г. Важливість систематичного проведення аналізу фінансового стану підприємства / Р. Г. Майстро, А. А. Позднякова // Вісник

НТУ «ХП». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХП». – 2013. – № 20 (993) – С. 163-168

45. Міценко Н. Г. Діагностика стану господарської діяльності підприємства / Н. Г. Міценко, С. М. Кулай // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.5. – С. 223–227.

46. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.

47. Мочерний С.В. Економічний словник-довідник. – К. : Феміна, 1995. – 368 с.

48. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : підручник / О. О. Непочатенко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 504 с.

49. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства / Т.А. Обущак // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 92-100.

50. Олексюк А.С. Системы поддержки принятия финансовых решений на микроуровне. – К.: Наукова думка, 1998. – 507 с.

51. Пітінова А.О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства: сутність і необхідність // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. — 2013. — № 4. — С. 379— 389.

52. Плікус І.Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства / Фінанси України. – 2003. – №4. – С. 35-44.

53. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 17 лютого 2017 р. № 241. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

54. Семенов А.Г. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств в умовах нестабільності / А.Г. Семенов, С.А. Король // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 2. – 163-170.

55. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / І. В. Сіменко. – К. : Патерик, 2013. – 384 с.

56. Терещенко О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства // Економіка України. – 2004. – №5. – С. 38-44.
57. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності: навч.посіб. – Київ.: Цент р учбової літератури, 2012. – 408 с
58. Турчин Я. Моніторинг фінансового стану підприємства// Я. Турчин// Всеукраїнська студентська науково-технічна конференція «Природні та гуманітарні науки, актуальні питання», 2012. – С. 98.
59. Тютюнник, Ю. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. /Ю. М. Тютюнник. – К. : Знання, 2012. – 815с.
60. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д.Буряк та ін. : кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2012. – 546 с.
61. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2009. – №1. – С. 111–117.
62. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2002. – 360 с.
63. Черната Т., Северина Г. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей // Економіка України. – 2003. – №3. – С. 35-39
64. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналіза: учеб. пособие / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Негашев. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Инфра — М., 2012. — 208 с.
65. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна – Київ : Ліра-К, 2015. – 498 с.

